

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка**

**Факультет іноземних мов
Кафедра англійської філології та методики навчання англійської
мови**

Кваліфікаційна робота

**ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ІЗ
ВИКОРИСТАННЯМ ОСВІТНІХ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ**

**Спеціальність 014 Середня освіта
Предметна спеціальність 014.021 Середня освіта (Мова та зарубіжна
література (англійська))**

**Освітня програма «Середня освіта (Англійська мова,
німецька/французька мови та літератури, зарубіжна література)»**

**Здобувача другого (магістерського)
рівня вищої освіти
Бойчук Наталії Володимирівни**

**НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
доктор філософії, викладач
Дячук Наталія Михайлівна**

**РЕЦЕНЗЕНТ:
кандидат філологічних наук, доцент
Вирста Наталія Богданівна**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНЯ ЗЗСО.....	10
1.1. Поліаспектність поняття комунікативної компетентності.....	10
1.2. Сучасні вимоги до формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти.....	18
1.3. Лінгводидактичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи ЗЗСО.....	28
1.4. Рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи ЗЗСО.....	31
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗЗСО ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ОСВІТНІХ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ	35
2.1. Поняття, мета та завдання освітніх онлайн платформ.....	35
2.2. Класифікація освітніх онлайн платформ.....	49
2.3. Комплекс вправ для формування англомовної комунікативної компетентності учнів 10 класу із застосуванням освітніх онлайн платформ.....	53
Висновки до розділу 2.....	72
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ОСВІТНІХ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ.....	74
3.1. Організація та проведення експериментального навчання.....	74
3.2. Інтерпретація результатів та аналіз ефективності застосування	

освітніх онлайн платформ.....	79
3.3. Методичні рекомендації щодо формування англомовної комунікативної компетентності із використанням освітніх онлайн платформ.....	83
Висновки до розділу 3.....	86
ВИСНОВКИ.....	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92
ДОДАТКИ.....	99

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасну епоху інформаційних технологій усе частіше постають високі вимоги до навчання практичному використанню іноземної мови як у повсякденному спілкуванні, так і в професійній діяльності. Обсяги навчального матеріалу зростають, а традиційні методи його подачі та відпрацювання часто виявляються недостатньо ефективними. На сьогодні дедалі більше уваги приділяється ефективному застосуванню новітніх інформаційних технологій у навчальних закладах України в умовах війни та дистанційного навчання. До таких технологій належать не лише сучасні технічні засоби, серед яких найпоширенішими є освітні онлайн-платформи, а й нові форми та методи викладання, а також сучасний підхід до організації навчального процесу.

Головна мета вивчення іноземних мов полягає у формуванні та розвитку комунікативної компетентності учнів та навчанні їх практичному володінню мовою. Завдання вчителя іноземної мови полягає у створенні індивідуальних умов для кожного учня, необхідних для ефективного оволодіння мовою, та у доборі відповідних методів навчання, які стимулюють пізнавальну активність на уроці.

Аналіз спеціальної літератури, доповнений позитивним педагогічним досвідом, свідчить про те, що вивчення іноземної мови передбачає значні психологічні передумови для розвитку у учнів навичок мовлення англійською мовою.

Відповідно до вимог, практична мета навчання іноземної мови у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) полягає у формуванні в школярів певного рівня навичок мовлення, тобто здатності спілкуватися іноземною мовою. Тому сформована компетентність стає підґрунтям для реалізації мовленнєвої, соціокультурної та соціолінгвістичної компетентності старших школярів. Відповідно до навчальної програми з іноземних мов (рівень

стандарту, профільний рівень) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл, етап викладання іноземної мови в сучасній школі є надзвичайно важливим; навички в цей період закладають психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетентності, необхідної та достатньої для її подальшого розвитку та вдосконалення. Тут відбувається формування основ формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також навичок аудіювання, говоріння в рамках програмних вимог.

Актуальність використання освітніх онлайн-платформ обумовлена передусім педагогічними потребами у підвищенні ефективності навчання, зокрема необхідністю розвитку навичок самостійної навчальної діяльності, дослідницького та креативного підходів, критичного мислення, формування нової освітньої культури, а також умінь для організації дистанційного навчання. Застосування онлайн-платформ у навчанні англійської мови спричинене не лише прагненням до інноваційності, а й дає змогу реалізувати особистісно орієнтований підхід.

У XXI столітті мультимедійні технології стали ключовим чинником, що визначає розвиток сучасного суспільства та його позицію в інформаційній цивілізації. Успішність суспільства насамперед залежить від інтелектуального потенціалу нації, ефективності національної системи освіти та її здатності адекватно реагувати на виклики інформаційного віку.

Оскільки сучасна методика викладання переходить у інтерактивний формат, важливою стає роль використання освітніх онлайн платформ на уроках іноземної мови, аби зацікавити учнів, зробити заняття насиченими, наочними та легкими для розуміння, особливо актуальним постає використання освітніх онлайн платформ у старших класах, оскільки учні старшої школи вже мають достатньо базових знань з англійської мови, у них добре розвинуті навички роботи з інтернет-ресурсами, вони розуміють важливість вивчення іноземної мови для їх майбутньої професії. Саме зазначені фактори зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи «Формування

англомовної комунікативної компетентності учнів старших класів із використанням освітніх онлайн платформ» та її актуальність.

Питання методики навчання формуванням комунікативної компетентності розглядалися провідними дослідниками, такими як О. Бочковська, О. Вишневський, А. Гордєєва, С. Кулик. У деяких роботах, присвячених навчанню іноземної мови у ЗЗСО, питання використання освітніх онлайн платформ на уроках іноземної мови у старших класах порушувалися в руслі дослідження інших проблем (наприклад, в роботах О. Коломіної, Т. Кузнецової, Д. Левкович та ін.), проте варто зазначити, що формування англомовної комунікативної компетентності учнів старших класів із використанням освітніх онлайн платформ не було предметом комплексного дослідження, що й зумовлює наукову новизну та методичну цінність даної кваліфікаційної роботи.

Об'єкт дослідження – процес навчання іноземної мови учнів старшого шкільного віку.

Предметом дослідження є методика використання освітніх онлайн платформ для формування англомовної комунікативної компетентності старших школярів.

Мета дослідження полягає в розробці методів формування комунікативної компетентності у старшокласників на основі використання освітніх онлайн платформ.

Для досягнення мети дослідження необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) надати характеристику англомовної комунікативної компетентності;
- 2) визначити сучасні вимоги до формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти;
- 3) проаналізувати лінгводидактичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи ЗЗСО та рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи ЗЗСО;

4) розробити методику формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи ЗЗСО із використанням освітніх онлайн платформ;

5) здійснити експериментальну перевірку ефективності формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи із застосуванням освітніх онлайн платформ та інтерпретацію результатів та аналіз ефективності застосування освітніх онлайн платформ.

Теоретичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні:

1) доцільності використання освітніх онлайн платформ як засобів навчання учнів старшої школи для формування комунікативної компетентності;

2) розробки комплексу вправ для формування комунікативної компетентності учнів старших класів

Наукове дослідження спирається на наступні **методи дослідження**:

1) узагальнення досвіду викладання англійської мови в старшій школі з акцентом на психофізіологічні особливості підлітків;

2) опрацювання наукових джерел з методики навчання іноземної мови учнів старших класів;

3) наукове спостереження процесу використання освітніх онлайн платформ на уроках англійської мови.

Практичне значення роботи. Результати даного дослідження можуть бути використані вчителями-практиками при організації навчально-виховного процесу з учнями старшого шкільного віку, а також для навчання студентів у курсі лекцій із методики навчання іноземних мов.

Апробацію роботи було здійснено на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Мова, освіта, наука сучасності: виклики міжкультурної комунікації» (22-23 листопада 2024 року, Тернопіль). Результати роботи відображено у тезах та статті:

Бойчук Н. Принципи застосування комунікативної методики при навчанні англомовної лексики. Мова, освіта, наука сучасності: виклики

міжкультурної комунікації: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 22-23 листопада 2024 р.) / За ред. Гарасим Т. О. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2025. Вип. 44. С. 317-320.

Бойчук Н. Особливості формування англомовної комунікативної компетентності учнів 11 класу в контексті сучасних вимог / наук. кер. Н. Дячук // Магістерський науковий вісник Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. Вип. 44. С. 99-103.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (68 позицій). Загальний обсяг роботи складає 103 сторінки.

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старших класів ЗЗСО із використанням освітніх онлайн платформ. Визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, окреслено методи наукового пошуку та розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів. У вступі також подано характеристику структури роботи та стисло описано логіку дослідження.

Перший розділ роботи присвячено теоретичному аналізу проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності як складової предметної компетентності учня ЗЗСО. У ньому розкрито поліаспектність поняття комунікативної компетентності та її складові, сучасні вимоги до формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти, проаналізовано лінгводидактичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи ЗЗСО та розглянуто рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи ЗЗСО.

Другий розділ містить аналіз методичних засад формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи з використанням освітніх онлайн платформ. У ньому подано комплекс вправ,

спрямований на формування мовленнєвих навичок та розвиток комунікативної компетентності учнів старших класів.

Третій розділ присвячено опису експериментальної перевірки ефективності запропонованої методики формування англомовної комунікативної компетентності із застосуванням освітніх онлайн платформ. У ньому запропоновано методичні рекомендації щодо ефективного впровадження освітніх онлайн платформ у процес навчання англійської мови.

У **висновках** підведено підсумки дослідження, сформульовано основні результати та положення, що підтверджують ефективність запропонованої методики, окреслено перспективи подальших наукових пошуків у галузі використання освітніх онлайн платформ на уроках іноземної мови.

У **списку використаних джерел** подано перелік праць, на які опиралося дослідження.

РОЗДІЛ 1.

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНЯ ЗЗСО

1.1. Поліаспектність поняття комунікативної компетентності

Сучасний етап розвитку суспільства висуває нові вимоги до особистості, орієнтуючись на формування активних, самостійних та мислячих громадян. У сучасному світі цінується здатність критично аналізувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення, ефективно взаємодіяти з іншими та проявляти творчий підхід до вирішення проблем. Тому особливої ваги набуває розвиток комунікативної компетентності, адже саме вона забезпечує успішну соціалізацію, налагодження міжособистісних зв'язків і продуктивну співпрацю. Вважаємо, що питання формування комунікативної компетентності учнів у навчальному процесі є одним із ключових напрямів сучасної освіти, оскільки сприяє гармонійному розвитку особистості та її готовності до життя в умовах динамічного інформаційного суспільства.

Формування особистості, яка володіє кількома мовами та розуміє різні культури у сучасному комунікативному просторі, вимагає насамперед досягнення необхідного рівня мовленнєвих навичок, оскільки вони є фундаментом для всіх інших умінь у контексті полікультурності. Рівень їх розвитку безпосередньо впливає на здатність людини успішно взаємодіяти в міжкультурному середовищі [39, с. 20]. Такі документи, як «Національна доктрина розвитку освіти» (затверджена Президентом України 17 квітня 2002 року) та «Державний стандарт базової середньої освіти» (від 30 вересня 2020 року), визначають оновлені вимоги до організації навчального процесу. Вони відображають перехід від традиційної парадигми «знання – уміння – навички» до моделі, орієнтованої на практику, яка ґрунтується на компетентнісному підході [28; 12].

У вітчизняній лінгводидактиці термін «комунікативна компетентність» був вперше введений С. Ніколаєвою, яка виділяла два її види: мовну та комунікативну компетентність. Під мовною компетентністю вона розуміла мінімальний набір знань, необхідних для побудови мовних структур, тоді як комунікативну компетентність визначала як програму мовної поведінки в різноманітних ситуаціях спілкування [29, с. 37].

Що стосується іноземних мов, термін отримав детальне розроблення у дослідженнях Ради Європи, проведених у Страсбурзі в 1996 році, з метою визначення рівня володіння мовою. У цьому контексті комунікативна компетентність розглядається як здатність виконувати будь-яку діяльність на основі набутих знань, умінь та навичок, отриманих у процесі навчання. Цей підхід був закріплений у документі Ради Європи «Сучасні мови: вивчення, навчання, оцінка. Загальноєвропейська компетентність» [цит. за 21, с. 40].

Згідно з визначенням С. Роман, іншомовна комунікативна компетентність – це здатність вживати засоби вивченої мови для реалізації мовленнєвої діяльності відповідно до комунікативних цілей та умов у різних сферах життя. Вона спирається на сукупність умінь, що забезпечують участь у мовній взаємодії в продуктивних та рецептивних режимах [39, с. 24]. Така трактування залишається сучасною, оскільки відповідає практико-орієнтованій освітній моделі: іншомовна комунікативна компетентність тут виступає не як проста сума знань, умінь і навичок, а як здатність особистості застосовувати набуті під час навчання можливості в реальній практиці.

Відповідно, у контексті іншомовної комунікативної компетентності поняття «компетентність» доцільно розглядати як складну структуру, що інтегрує когнітивні й афективні навички, мотиваційний компонент та відповідні ціннісні орієнтації.

Сьогодні термін «іншомовна комунікативна компетентність» набув широкого вжитку в галузі викладання іноземних мов. Як відзначають фахівці, процес оволодіння іноземною мовою, навіть в академічних рамках, є

складноорганізованим і багатовимірним, а сама іншомовна комунікативна компетентність являє собою багатокомпонентне та комплексне явище.

О. Бігич виділяє такі компоненти іншомовної комунікативної компетентності: мовну (граматичну та лінгвістичну), комунікативну (прагматичну, стратегічну та дискурсивну) і соціокультурну (соціолінгвістичну та лінгвокраїнознавчу) компетентності [4, с. 40].

А. Ветохов доповнює цей перелік компенсаторною та навчально-пізнавальною компетентностями [6, с. 48]. О. Вишневський визначає іншомовну комунікативну компетентність як певний рівень опанування мовними, мовленнєвими та соціокультурними знаннями, уміннями й навичками, що забезпечують здатність особи, яка навчається, варіювати мовну поведінку залежно від ситуації спілкування, а також психологічних особливостей одномовного чи двомовного середовища [7, с. 54].

У поданих підходах до розуміння іншомовної комунікативної компетентності враховано психологічні, соціокультурні та поведінкові чинники мовної взаємодії в умовах міжкультурного діалогу, проте, на нашу думку, недостатньо висвітлено особистісний компонент, який охоплює мотиви, смислові орієнтири та цінності суб'єкта і є невід'ємною складовою будь-якої компетентності. Крім того, цілком логічно припустити, що в освітньому середовищі іншомовна комунікативна компетентність може набувати нових характеристик, що супроводжується розширенням її структурних елементів та функціонального змісту. Відомою є образна модель компетентності у вигляді айсберга, де знання, вміння та навички формують його видиму частину, тоді як особистісні риси, мотиви та Я-концепція залишаються «під рівнем моря», оскільки проявляються менш очевидно [10, с. 15].

Проведений теоретичний аналіз показує, що у вітчизняній методичній науці поняття «іншомовна комунікативна компетентність» здебільшого використовується для оцінювання якості результатів навчання іноземних мов. Під цим терміном розуміють здатність здійснювати комунікацію

іноземною мовою, обмінюватися думками та судженнями, коректно застосовуючи мовні та мовленнєві норми та обираючи комунікативну поведінку, адекватну автентичній ситуації спілкування. У такому підході акцент робиться на «здатності» та інтерактивному характері її реалізації, однак при цьому зазвичай не враховується особистісний компонент та психологічні особливості процесу комунікації.

Для нашого дослідження цінною є позиція О. Коломінової, яка визначає компетентності як внутрішні, потенційні та приховані психологічні новоутворення (знання, уявлення, програми дій, системи цінностей і відносин), що проявляються у поведінці та діяльності людини [20, с. 48]. На основі цього визначення можна розглядати іншомовну комунікативну компетентність як систему внутрішніх ресурсів особистості, необхідних для реалізації комунікативної діяльності в умовах міжособистісної та міжкультурної взаємодії.

Проблема аналізу підходів до визначення понять «компетенція» та «компетентність», розглянута в працях Г. Данилевської-Бабій [10, с. 15], дозволяє виділити діяльнісну сутність компетентностей, їх мотиваційний, етичний та соціальний аспекти, а також взаємозв'язок із особистісними якостями людини і інтегральний характер цього поняття щодо «знань, умінь і навичок». На основі такого аналізу та враховуючи ідею співвідношення компетентності та готовності, можна обґрунтовано формулювати компетентність у термінах «готовність» і «здатність». При цьому «готовність» розглядається як тривала інтегративна особистісна характеристика, що включає мотиваційний, емоційно-вольовий, установочно-поведінковий та оцінний компоненти, а «здатність» – як когнітивний і поведінковий аспекти [10, с. 16].

Такий підхід видається обґрунтованим, оскільки на новому методологічному рівні поєднує різні трактування поняття «компетентність» і може слугувати вихідною позицією для визначення терміна «іншомовна комунікативна компетентність учнів старшої школи».

Слід зауважити, що у цьому дослідженні вихідним положенням є твердження про те, що формування іншомовної комунікативної компетентності передбачає розвиток як загальних, так і спеціальних умінь, опанування універсальними способами діяльності, а також формування навичок самостійного вивчення мов і культур, зокрема із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Зважаючи на те, що в сучасних умовах іншомовну комунікативну компетентність неможливо відокремити від інформаційного простору, можна стверджувати, що в умовах інформатизації всіх сфер життя та зростання обсягів і динаміки інформаційних потоків вона набуває нових рис, які виходять за межі традиційних трактувань.

Отже, іншомовну комунікативну компетентність старшокласників доцільно розглядати як цілісну інтегративну систему, що постає у вигляді кумулятивної «готовності і здатності» полілінгвальної та полікультурної особистості до ефективного іншомовного спілкування в умовах мультимедійно-опосередкованої міжкультурної взаємодії. Компонент «готовність» у структурі іншомовної комунікативної компетентності старшокласників пов'язаний з особистісним утворенням, яке включає мотиваційний, емоційно-вольовий, установчо-поведінковий і рефлексивний складники. Натомість компонент «здатність» охоплює лінгвістичний, соціокультурний і практико-операційний аспекти, що відображають систему знань, умінь і навичок. Одночасно важливо підкреслити, що формування іншомовної комунікативної компетентності у старшокласників нерозривно пов'язане з розвитком їхньої готовності та здатності до саморозвитку і самовдосконалення, а також з опануванням комплексу універсальних навчальних дій, що забезпечують «уміння вчитися». Ця характеристика означає здатність учня як суб'єкта навчальної діяльності виходити за рамки наявної компетентності та шукати спільні способи дії в нових ситуаціях [15, с. 28].

Таким чином, у структурі готовності до іншомовної комунікативної компетентності старшокласників виділяють: мотиваційний, емоційно-вольовий, установчо-поведінковий, рефлексивний компоненти, які є характерними ознаками мовної особистості.

У структурі здатності до іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи визначають: лінгвістичний, соціокультурний, практико-операційний компоненти, що відповідають системі знань, умінь і навичок. Ці складові тісно пов'язані з вербально-семантичними та когнітивними характеристиками мовної особистості і відображають фактичний рівень володіння іноземною мовою.

У межах структур «готовності» та «здатності» іншомовної комунікативної компетентності школярів важливе місце посідає блок універсальних навчальних дій (УНД), який охоплює «здатність суб'єкта до саморозвитку і самовдосконалення через свідоме й активне засвоєння нового соціального досвіду; сукупність дій, що забезпечують культурну ідентичність, соціальну компетентність, толерантність, а також уміння самостійно опановувати нові знання та навички, включаючи організацію цього процесу» [15, с. 29].

У сучасній зарубіжній та вітчизняній психологічній науці успішність особистості у сфері міжособистісних взаємин все частіше розглядається через концепцію «комунікативної компетентності». У контексті старшої школи комунікативна компетентність учнів визначається як володіння конструктивними способами та засобами взаємодії з оточенням, тобто як «уміння спілкуватися та за допомогою спілкування ефективно вирішувати ігрові, пізнавальні, побутові та творчі завдання» [32]. Ця компетентність є складною багатокомпонентною структурою, розвиток якої починається ще в дошкільному віці. Саме на цьому етапі формується фундамент ключових якостей особистості: дитячої компетентності, креативності, ініціативності, активності, самостійності та комунікабельності. Комунікабельність (від лат. *communicatio* – «спілкуватися») розуміється як готовність і здатність

легко встановлювати, підтримувати та зберігати позитивні контакти під час взаємодії з іншими [33, с. 49].

Термін «комунікація» має багатозначне тлумачення і по-різному визначається в наукових дослідженнях. Так, І. Бех розглядає комунікацію як передачу або повідомлення певного уявного змісту за допомогою мови [3, с. 11], тоді як О. Бігич визначає її як процес двостороннього обміну інформацією, що сприяє взаємному розумінню [4, с. 33]. В. Редько [37, с. 12] відзначає, що розвиток спілкування дошкільнят із однолітками проходить кілька етапів, які якісно змінюються на кожному з них: перший – емоційно-практична форма спілкування (2-4 роки); другий – ситуативно-ділова форма (4-6 років); третій – позаситуативно-ділова форма (6-7 років). Ці зміни зумовлені трансформацією змісту комунікативної потреби.

Комунікація може бути мовною та немовною. Мовна комунікація відбувається у рамках комунікативної ситуації [3, с. 10].

Комунікативна ситуація – це обставини мовного спілкування між двома або більше людьми. Мовне спілкування здійснюється відповідно до правил конкретної мови, яка є цілісною системою фонетичних (графічних), лексичних, граматичних і синтаксичних засобів та норм мовної комунікації. Саме розвиток мовної функції стимулює дитину до оволодіння мовою, її фонетикою, лексикою та граматичним ладом, а також до засвоєння форм мовленнєвої діяльності – діалогу та монологу [3, с. 13].

Комунікативна компетентність старшокласників охоплює такі складові:

- комунікативні та організаторські здібності – уміння швидко й ефективно встановлювати ділові контакти, проявляти ініціативу та активно співпрацювати з дорослими й однолітками у спільній діяльності;
- здатність до емпатії – уміння розуміти, співпереживати та емоційно відгукуватися на стан іншої людини;
- здатність до самоконтролю – уміння керувати власною поведінкою й регулювати взаємодію з партнером по спілкуванню, адекватно реагуючи на конфліктні ситуації;

- культуру вербальної й невербальної комунікації – володіння технікою мовлення, аргументації, ведення дискусії, дотриманням мовленнєвої етики, а також умінням доречно використовувати невербальні засоби спілкування [3, с. 14].

Розвиток комунікативної компетентності учнів старших класів визначається соціальною ситуацією розвитку, що формується на основі потреби у спілкуванні з дорослими та ровесниками, а також завдяки спільній діяльності й навчанню, які створюють зону найближчого розвитку. Формування цієї компетентності відбувається відповідно до таких основних завдань:

- збагачення мовного арсеналу учнів морфолого-синтаксичними та лексичними засобами, необхідними для побудови зв'язних висловлювань;
- засвоєння норм смислового та синтаксичного зв'язку між реченнями у складі тексту, а також відповідних мовних засобів їх реалізації;
- створення умов для достатньої мовної практики, що забезпечує практичне засвоєння закономірностей мови та оволодіння нею як основним засобом спілкування [3, с. 15].

Система розвитку комунікативної компетентності старшокласників повинна включати діагностичні матеріали, спрямовані на удосконалення зв'язного мовлення, формування комунікативних умінь і розвиток мовної та мовленнєвої компетентності учнів.

Серед ефективних методів і форм роботи у процесі вивчення іноземної мови виділяються змагання, драматизації, творчі та сюжетно-рольові ігри, інсценізації, бесіди, тематичне та вільне малювання, читання художніх творів із подальшим обговоренням, імпровізації, розповіді, мініконкурси, вікторини та інші активні види діяльності. Такі форми роботи забезпечують можливість учням взаємодіяти у колективі, що сприяє розвитку навичок співпраці та вдосконаленню комунікативних умінь.

Отже, комунікативна компетентність старшокласників формується як комплекс знань, умінь і навичок, які забезпечують ефективність спілкування,

включаючи оволодіння мовними засобами, розвиток культури мовлення та здатність планувати власну комунікативну поведінку.

1.2. Сучасні вимоги до формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти

У процесі вивчення іноземної мови важливо усвідомлювати, що іншомовне спілкування – це не лише передача та сприйняття інформації, а й взаємодія між співрозмовниками, регулювання стосунків, уміння аналізувати комунікативну ситуацію та адекватно обирати мовленнєву поведінку. Комунікація іноземною мовою передбачає здатність не лише правильно користуватися мовними засобами, а й орієнтуватися в соціокультурному контексті спілкування, розуміти інтонаційні й невербальні засоби вираження.

У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти комунікативна мовленнєва компетентність трактується як багатокомпонентне утворення, яке охоплює сукупність знань, умінь і навичок. Серед основних складників цієї компетентності вирізняють:

- лінгвістичний компонент, який включає знання і вміння, пов'язані з лексикою, фонологією, синтаксисом, а також іншими аспектами мови як системи, незалежно від соціального забарвлення мовних варіантів чи їхньої прагматичної функції у комунікації;
- соціолінгвістичний компонент, що охоплює знання про соціокультурні норми та умови функціонування мови. Він передбачає чутливість до таких соціальних конвенцій, як правила ввічливості, міжпоколіннєві та гендерні взаємини, соціальні статуси і групи, а також ритуальні мовні формули, що регулюють суспільне життя. Цей компонент пронизує комунікацію між представниками різних культур і часто впливає на її перебіг навіть тоді, коли учасники не усвідомлюють цього впливу;
- прагматичний компонент, пов'язаний із функціональним використанням мовних ресурсів у контексті конкретної ситуації спілкування.

Він передбачає володіння дискурсивними вміннями, зокрема здатністю до побудови зв'язного й логічного тексту, розпізнавання різних жанрів, стилів, а також розуміння іронії та пародії, що є важливими для ефективної взаємодії [42, с. 3].

Положення Ради Європи щодо мовної освіти знайшли своє відображення в Державний стандарт базової середньої освіти [12] та у відповідних програмах з іноземних мов для закладів загальної середньої освіти.

У документі «План дій щодо створення Єдиного європейського індикатора провідних компетентностей» (The European Indicator of Language Competence) іншомовна компетентність представлена як багатовимірна категорія, що включає три ключові компоненти [68].

По-перше, лінгвістична компетентність трактується як система засвоєних комунікантом знань про структуру і функціонування іноземної мови, яка проявляється у практичному володінні мовними засобами під час мовленнєвої діяльності.

По-друге, соціальна компетентність охоплює соціокультурні, соціолінгвістичні та професійні знання й уміння, які є необхідними для забезпечення головної мети сучасної освіти – формування особистості, здатної до міжкультурного діалогу та обізнаної з особливостями іншої культури.

По-третє, комунікативна компетентність передбачає володіння нормами побудови висловлювань відповідно до граматичних і дискурсивних правил, що забезпечує здатність ефективно використовувати мову як засіб спілкування в різноманітних життєвих ситуаціях.

Поділяємо позицію О. Тарнопольського [44] щодо того, що чинні програми з іноземної мови для закладів загальної середньої освіти та шкіл із поглибленим вивченням мов визначають головною метою освітнього процесу формування комунікативної компетентності учнів. Це передбачає розвиток мовленнєвих умінь, які дозволяють використовувати іноземну мову

як засіб міжкультурної взаємодії, спираючись на комунікативно орієнтований підхід до навчання [44, с. 37].

Зазначена мета спрямована на досягнення школярами рівня іншомовної компетентності, що забезпечує можливість ефективного спілкування як усною (аудіювання, говоріння), так і писемною (читання, письмо) формами мовлення, з урахуванням визначених комунікативних сфер, тематики ситуативного мовлення та засвоєного навчального матеріалу.

Особливий акцент робиться на комунікативній меті навчання, що передбачає організацію освітнього процесу таким чином, щоб учні мали змогу опановувати мовлення в реальних або наближених до реальних умовах, із поступовим ускладненням змісту й методик відповідно до вікових та психологічних особливостей.

Кожен освітній етап – початковий, базовий і старший – має свої специфічні цілі, завдання, тематику, обсяг матеріалу, а також добір методів і форм роботи, адаптованих до рівня сформованості мовленнєвих навичок, інтересів та досвіду учнів.

Відповідно до навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів, основною функцією іноземної мови як навчального предмета є сприяння оволодінню учнями вміннями та навичками спілкування в усній і писемній формах, керуючись мотивами, цілями та соціальними нормами мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях [36, с. 4]. Загальноосвітня школа виступає основним навчальним середовищем, де закладаються фундаментальні механізми іншомовного спілкування, які випускники зможуть у подальшому розвивати та поглиблювати згідно зі своїми потребами.

Першочерговою метою навчання іноземної мови в загальноосвітніх закладах є формування комунікативної компетентності учнів, що ґрунтується на комунікативних вміннях, які, у свою чергу, базуються на мовних знаннях і навичках. Розвиток цієї компетентності залежить від засвоєння соціокультурних та соціолінгвістичних знань, умінь і навичок, що

забезпечують інтеграцію особистості в інший соціум і сприяють її адаптації та соціалізації в новому середовищі.

Компетентнісний підхід ґрунтується на включенні мотиваційної, рефлексивної, когнітивної, операційно-технологічної та інших складових результатів навчання, що відображає не лише набуття знань, умінь і навичок, а й формування досвіду емоційно-ціннісного ставлення [14, с. 24]. У сучасному розумінні термін «іншомовна комунікативна компетентність» визначається як здатність ефективно здійснювати взаємодію та досягати взаєморозуміння з носіями вивченої мови, дотримуючись її норм і культурних традицій як у прямому, так і в опосередкованому спілкуванні [12, с. 30].

Розвиток комунікативної компетентності передбачає перехід вчителя до особистісно-діяльнісної моделі взаємодії з учнями, що передбачає активне включення учнів у пошукову навчально-пізнавальну діяльність на основі внутрішньої мотивації, організацію спільної діяльності та партнерських стосунків між учителем і учнями, забезпечення діалогового спілкування не лише між учителем і учнями, а й між самими учнями в процесі оволодіння новими знаннями [12, с. 30].

Ключовим завданням професійної діяльності вчителя є реалізація компетентісно-діяльнісного підходу до навчання мови, спрямованого на формування мовної особистості, здатної ефективно й комунікативно доцільно використовувати мовні засоби для успішної різнобічної життєвої діяльності. Поряд із комунікативно-діялісним, когнітивно-комунікативним та особистісно орієнтованим підходами, компетентнісний підхід має започатковуватися вже на рівні дошкільної освіти, реалізовуватися на етапах оволодіння мовою в початковій та основній школі, систематизуватися в старших класах загальноосвітньої школи та вдосконалюватися у вищій школі.

Відповідно до комунікативно-діялісного підходу, з урахуванням навчального та життєвого досвіду учнів, їхніх інтересів і схильностей,

особливого значення набувають методи та форми навчальної діяльності, які забезпечують соціальну взаємодію учнів у комунікативному процесі [12, с. 30]. До них належать, перш за все, інтерактивні методики навчання, що дають змогу виконувати комунікативно-пізнавальні завдання засобами іншомовного спілкування: інформаційно-комунікаційні технології, рольові ігри, навчальні ситуативні завдання, парні та групові форми роботи, проєктна діяльність тощо.

Ці методи та форми роботи сприяють формуванню в учнів готовності до самостійної діяльності, здатності ефективно працювати в колективі, толерантного ставлення до всіх учасників соціальної взаємодії, відповідальності за результати виконаних завдань та критичного аналізу отриманих результатів.

Сучасні освітні реалії зумовлюють формування філософії «навчання протягом життя», що передбачає усвідомлення необхідності самоосвітньої діяльності та готовності опановувати нові знання, зокрема в процесі вивчення іноземних мов. Це вимагає оновлення вимог до рівнів володіння мовами, перегляду підходів до відбору змісту навчальних матеріалів, а також застосування адекватних форм і видів контролю [7, с. 40].

Згідно з позицією С. Роман, зміст навчання іноземної мови, реалізований у шкільних підручниках, повинен відповідати таким вимогам:

- забезпечувати оволодіння учнями рівнем комунікативної компетентності, визначеним навчальною програмою для кожного класу;
- формувати уміння та навички іншомовного спілкування у всіх його функціях у межах сфер і тем, передбачених програмою;
- забезпечувати комплексне, взаємопов'язане та збалансоване оволодіння усіма видами мовленнєвої діяльності з концентричним та ситуативно зумовленим поданням навчального матеріалу;
- сприяти формуванню соціокультурної компетентності через використання текстових та ілюстративних матеріалів, виховуючи толерантне

ставлення та повагу до культури, традицій і способу життя народів, мова яких вивчається;

- реалізовувати культурологічне спрямування навчання через завдання, що моделюють ситуації спілкування за принципом «діалогу культур»;
- створювати в підручниках комунікативну атмосферу, наближену до умов реального спілкування, з можливістю багатоканальної мовленнєвої взаємодії індивідуально, у парах або групах;
- забезпечувати особистісну орієнтованість навчального матеріалу;
- створювати на уроках різноманітні соціально-комунікативні ситуації, що відтворюють умови реального спілкування та сприяють соціалізації особистості в іншомовному та іншокультурному середовищі;
- інтегрувати практичні, виховні, розвивальні та освітні цілі навчання;
- включати діяльнісні, проблемні та творчі завдання, що розвивають креативне мислення, загальнонавчальні уміння, здатність об'єктивно оцінювати та переосмислювати власний досвід, виробляти особисті навчальні стратегії;
- забезпечувати усвідомлене використання учнями власного навчального досвіду та міжпредметних зв'язків [39, с. 44].

Ці вимоги відповідають критеріям та принципам іншомовної освіти, що узгоджуються з пріоритетами, визначеними соціально-економічним розвитком держави, а також з міжнародними стандартами Європейського Союзу та світової спільноти [42, с. 3]. Аналіз сучасних підходів до викладання іноземної мови свідчить про орієнтацію змісту навчання на цінності особистісного розвитку та гуманізму. Гуманізм тут розуміється як світоглядна основа, що визнає людину найвищою цінністю, захищає право особистості на свободу, щастя, всебічний розвиток та реалізацію її потенціалу.

Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти [12], було розроблено навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів (стандартного та профільного рівнів) [27; 36]. Фахівці

планують комплекс заходів, спрямованих на підвищення якості вивчення іноземних мов у дошкільних закладах, початковій школі, загальноосвітніх навчальних закладах, спеціалізованих школах з поглибленим вивченням іноземних мов, у білінгвальних класах, а також у школах для національних меншин та в закладах з вивченням двох іноземних мов [36, с. 40].

Серед особливостей формування іншомовної комунікативної компетентності в школах з поглибленим вивченням іноземних мов виділяють впровадження курсу перекладу та курсу гідів-перекладачів, посилення інтегрованого навчання, використання білінгвального підходу, забезпечення профільного рівня навчання.

Формування навичок перекладацької діяльності та розвиток умінь усного й письмового перекладу відбувається на основі автентичних матеріалів, узгоджених з тематикою профільного навчання та орієнтованих на інтереси й потреби учнів. Курс гідів-перекладачів спрямований не лише на поглиблення комунікативної компетентності, але й на розвиток особистості, формування індивідуального світосприйняття, розширення знань про рідну культуру та історію, а також на опанування навичок дослідницької роботи. Для цього активно залучаються проєктні форми організації діяльності, дискусії, диспути, а також підготовка доповідей і повідомлень.

Особливий акцент робиться на вмінні учнів ясно та чітко висловлювати власні думки, враховувати специфіку аудиторії та адаптувати мовлення відповідно до комунікативних умов, а також аргументовано обґрунтовувати свою позицію. Організація навчального процесу в курсі гідів-перекладачів будується на принципах постійної мовленнєвої взаємодії, творчого засвоєння знань, умінь і навичок, активної індивідуальної діяльності учнів та компаративності, що передбачає розвиток комунікативної компетентності одночасно іноземною та рідною мовою [41, с. 43].

В умовах інтегрованого навчання школярі активізують розвиток креативного мислення, набувають здатності швидко знаходити необхідну інформацію, порівнювати, аналізувати й формулювати власні висновки.

Такий підхід сприяє формуванню цілісного уявлення про світ і глибшому усвідомленню місця культури власного народу та інших народів у глобальному контексті. Білінгвальне навчання передбачає отримання освіти одночасно двома мовами та виховання особистості, відкритої до взаємодії з навколишнім середовищем. У такому процесі іноземна мова виступає не лише як інструмент спілкування, але й як засіб пізнання світу, засвоєння професійних знань і навичок, що веде до досягнення високого рівня мовної й мовленнєвої компетентності.

Білінгвальна освіта є результатом навчального процесу, де певна частина предметів викладається іноземною мовою. Вона забезпечує одночасний розвиток мовної та мовленнєвої компетентності як рідною, так і іноземною мовами, сприяє вільному діалогу в обох мовних середовищах, розширює та поглиблює полікультурне бачення світу і створює основу для майбутнього професійного використання іноземної мови.

Відштовхуючись від положення про мовну особистість як носія мовного матеріалу в системному та функціональному вимірах (мовної свідомості), О. Савченко запропонувала концепцію вивчення іноземної мови як процесу формування «вторинної мовної особистості». Така особистість відрізняється сукупністю певних якостей, зокрема здатністю долучатися до різних видів усвідомленої мовленнєвої діяльності та виконувати різні комунікативні ролі в умовах соціальної взаємодії між людьми та з навколишнім світом. Вторинна мовна особистість є універсальною педагогічною категорією, для якої характерні творчість, самостійність, здатність до соціальної взаємодії з партнерами при розумінні її цілей, включення до сучасних глобальних цивілізаційних процесів та внесок у вдосконалення суспільства [40, с. 3].

Ця концепція «мовної особистості» передбачає її формування в рамках навчальних дисциплін у будь-якому закладі освіти. Актуальною особливістю сучасної школи стало вивчення двох іноземних мов, що привертає увагу педагогів, методистів і лінгвістів. Мета іншомовної освіти у глобальному

контексті полягає в розвитку полікультурної та багатомовної особистості, зокрема через формування її комунікативної компетентності, яка проявляється в здатності та готовності ефективно спілкуватися засобами іноземної мови на міжкультурному рівні у широкому культурологічному аспекті.

Необхідною умовою ефективності навчального процесу є свідоме засвоєння іноземної мови, при якому пріоритетним є орієнтування на пізнавальні завдання. У ході навчання важливо впроваджувати сучасні освітні технології, що зменшують частку репродуктивної діяльності. До таких технологій належать: проблемне навчання, колективне та диференційоване навчання, дослідницькі та проєктні методи, технологія дебатів, ділові та рольові ігри, навчання у співпраці, дистанційне навчання. Вже з першого класу ці технології застосовуються на уроках і в позаурочний час, дозволяючи учням захищати власні проєкти, проводити дослідження, виступати в різних ролях і пропонувати власні варіанти розв'язання проблем з урахуванням вікових та мовних можливостей.

Таким чином, формування іншомовної комунікативної компетентності є одним з ключових завдань сучасної освіти, що відповідає як національним, так і міжнародним освітнім стандартам. Цей процес вимагає дотримання комплексу методичних, дидактичних та психолого-педагогічних умов, які забезпечують повноцінне опанування мовного матеріалу та ефективне використання мови як інструменту спілкування. Основними вимогами є: комунікативна спрямованість навчального процесу, інтеграція видів мовленнєвої діяльності, розвиток міжкультурної компетентності, індивідуалізація навчання, а також використання сучасних педагогічних технологій.

1. Комунікативна спрямованість навчання передбачає орієнтацію на практичне використання мови у реальних життєвих ситуаціях. Мовлення розглядається як основна ціль і засіб навчання, тому навчальний процес має бути організований так, щоб стимулювати автентичну мовленнєву діяльність.

Значну увагу приділяють ситуативності, діалогічності та функціональності завдань. Важливо формувати в учнів не лише знання про мову, а й здатність ефективно діяти у межах іншомовного комунікативного простору.

2. Інтеграція мовленнєвих навичок (аудіювання, говоріння, читання, письмо) забезпечує цілісний підхід до формування компетентності. Завдання мають сприяти одночасному розвитку кількох видів мовленнєвої діяльності в комбінації, що відповідає реальним умовам спілкування. Така інтеграція дозволяє глибше засвоїти мовний матеріал і підвищує ефективність навчання. Успішна комунікація можлива лише за умови збалансованого розвитку рецептивних і продуктивних умінь.

3. Міжкультурна складова є невід'ємною частиною іншомовної компетентності, оскільки мова функціонує у конкретному соціокультурному контексті. Здобувачі освіти мають ознайомлюватися з нормами поведінки, традиціями, культурними кодами країн, мову яких вони вивчають. Це дозволяє уникати комунікативних бар'єрів і сприяє формуванню толерантного ставлення до представників інших культур. Розвиток міжкультурної компетентності підвищує загальну ефективність комунікації та сприяє соціалізації особистості у глобалізованому світі.

4. Індивідуалізація навчального процесу передбачає урахування рівня підготовленості, когнітивних особливостей, інтересів і мотивації здобувачів освіти. Навчальні матеріали та форми роботи повинні бути адаптовані до реальних потреб учнів і сприяти розвитку їхньої самостійності. Особистісно орієнтований підхід дозволяє кожному учневі розвиватися у власному темпі та обирати комфортні стратегії вивчення мови. Це підвищує зацікавленість, зменшує психологічне навантаження і сприяє глибшому засвоєнню знань.

5. Використання сучасних освітніх технологій є обов'язковою умовою у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності. Цифрові ресурси, інтерактивні платформи, мультимедійні засоби та онлайн-комунікація дозволяють створювати автентичне мовне середовище. Це

сприяє активному залученню учнів до комунікативної діяльності та розвитку інформаційної компетентності. Технологічна підтримка дозволяє зробити навчальний процес більш гнучким, різноманітним та ефективним.

6. Орієнтація на рівневу систему мовної підготовки, як-от Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (CEFR), забезпечує чітке структурування навчальних цілей і критеріїв оцінювання. Визначення рівнів володіння мовою (від A1 до C2) дозволяє забезпечити поступовий розвиток комунікативних навичок та узгодженість з міжнародними стандартами. Це створює передумови для академічної мобільності та визнання мовної кваліфікації на міжнародному рівні. Такі стандарти слугують орієнтиром для укладання програм, підручників і тестів.

Таким чином, сучасна організація навчання іноземної мови забезпечує комунікативно-діяльнісний характер процесу оволодіння мовою з інтеграцією міжкультурного аспекту в його зміст. Програма навчання спрямована на розвиток особистості та виховання гуманістичних цінностей. Формування мовної особистості потребує координації зусиль усіх учителів шкільних дисциплін. Питання підвищення якості навчання іноземної мови залишається надзвичайно актуальним.

1.3. Лінгводидактичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи ЗЗСО

Формування іншомовної комунікативної компетентності у старшокласників потребує ґрунтового лінгводидактичного обґрунтування, яке враховує вікові, когнітивні та соціокультурні особливості учнів. У межах старшої школи мовна освіта має не лише завершити засвоєння базових мовленнєвих навичок, але й забезпечити здатність учнів ефективно використовувати іноземну мову як інструмент для міжособистісної та міжкультурної комунікації. Лінгводидактика в цьому контексті виступає як теоретико-методологічна основа для побудови змісту, принципів, форм і засобів навчання іноземної мови відповідно до вимог сучасної освіти.

Як зазначає О. Бігич: «Основою **лінгводидактичного підходу** є компетентнісна парадигма навчання, яка передбачає розвиток комунікативної, соціокультурної, стратегічної та лінгвістичної компетентностей. Особливе значення надається комунікативно-діяльнісному підходу, що реалізується через залучення учнів до автентичних ситуацій спілкування та створення умов для активного використання мови. Цей підхід вимагає застосування інтегрованих завдань, які поєднують усі види мовленнєвої діяльності, а також включення в навчальний процес міжпредметних зв'язків» [4, с. 54].

Лінгводидактичний підхід ґрунтується на компетентнісній парадигмі навчання, що інтегрує чотири ключові аспекти мовної підготовки: комунікативну, соціокультурну, стратегічну та лінгвістичну компетентності. Ця концепція передбачає: комунікативно-діяльнісний принцип, який передбачає моделювання автентичних комунікативних ситуацій, створення умов для ініціативного мовленнєвого висловлення, активне застосування мови у соціально значущих контекстах; інтеграцію навчальних компонентів з розробкою комплексних завдань, що поєднують аудіювання, говоріння, читання, письмо; впровадження міждисциплінарних зв'язків, що також передбачає інтеграцію з іншими предметними галузями, використання крос-культурних аспектів; методичні особливості з акцентом на діяльнісному навчанні, використанні проблемно-орієнтованих завдань, застосуванні проєктних технологій, впровадження рефлексійних практик. Також дана концепція передбачає організаційні умови: створення мовного середовища, використання автентичних матеріалів, застосування сучасних цифрових інструментів [41, с. 29].

Диференційований підхід до навчання, сприяє формуванню не тільки мовних навичок, але й розвитку критичного мислення, соціальної адаптації та міжкультурної комунікації, що відповідає сучасним вимогам до мовної освіти [4, с. 55].

Важливою лінгводидактичною умовою є урахування когнітивних особливостей учнів старшого шкільного віку. Вони здатні до абстрактного мислення, аналітичного опрацювання інформації та самостійного навчання, що дозволяє успішно впроваджувати проблемно-орієнтоване навчання, проєктну діяльність та критичне осмислення іншомовного матеріалу. Зміст навчання має бути тематично значущим, культурно насиченим та орієнтованим на життєві потреби і майбутню професійну діяльність учнів.

Особливу роль відіграє **автентичність мовного середовища**, що забезпечується через використання оригінальних текстів, аудіо- та відеоматеріалів, інтерактивного контенту. Таке середовище створює умови для занурення в реальний мовний контекст і формує у здобувачів навички спілкування в природних ситуаціях. Крім того, технології дистанційного та змішаного навчання розширюють можливості для реалізації індивідуальних траєкторій розвитку мовленнєвої компетентності.

О. Вишневський наголошує, що необхідно також дотримуватися принципу **поетапного і цілеспрямованого розвитку комунікативних навичок**. Кожен етап має конкретні цілі, які відповідають рівням володіння мовою згідно із «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти» / Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) [60]. Це дозволяє здійснювати об'єктивне оцінювання прогресу учнів, добирати адекватні методи навчання та адаптувати зміст до реального рівня сформованості іншомовної компетентності [7, с. 54].

Отже, лінгводидактичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи передбачають науково обґрунтовану інтеграцію змістових, процесуальних та технологічних компонентів навчання. Їх реалізація спрямована на підготовку мовнокомпетентної особистості, здатної до ефективної участі в комунікативних ситуаціях у багатомовному та полікультурному середовищі.

1.4. Рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи ЗЗСО

Рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи ЗЗСО можна оцінювати за різними параметрами, такими як рівень володіння мовою, здатність до ефективної взаємодії в різних мовленнєвих ситуаціях, та розуміння культурних відмінностей. Загалом, можна виділити декілька рівнів, які відображають прогрес у розвитку англомовної комунікативної компетентності: базовий, середній та високий.

1. Базовий рівень включає в себе вузький діапазон тематик, на які може спілкуватися учень, прості та стандартні фрази, основні граматичні структури, здатність розуміти прості мовні ситуації, недостатній розвиток навичок слухання та висловлення.

2. Середній рівень включає в себе вміння спілкуватися на різні теми, більш складні фрази та граматичні структури, здатність до більш детального та точного висловлення, розуміння більш складних ситуацій, навички слухання та висловлення розвинені краще, ніж на базовому рівні, вміння адаптуватися до різних стилів спілкування.

3. Високий рівень передбачає здатність спілкуватися на будь-які теми, володіння різноманітними граматичними конструкціями та лексикою, ефективне висловлення, точність та природність мови, уміння адаптуватися до різних мовленнєвих ситуацій та культурних відмінностей, активне використання англійської мови у професійних, особистих та соціальних сферах [21, с. 40].

Рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи також можуть співвідноситися з загальноєвропейськими :

Середній (B1-B2)

- обговорює соціальні, навчальні та культурні теми з аргументацією;
- розуміє головні ідеї складних текстів (академічних, публіцистичних);
- використовує стратегії компенсації мовних труднощів (перепразування, запитання);

- демонструє знання соціокультурних норм (етикет, невербаліка).

Визначення рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності дає змогу цілеспрямовано здійснювати оцінювання результатів навчання іноземної мови, зокрема за такими **критеріями**:

- мовленнєвий розвиток, що охоплює рівень володіння усним і письмовим мовленням (аудіювання, говоріння, читання, письмо);
- мовна правильність, яка характеризує точність уживання лексичних, граматичних і фонетичних засобів;
- комунікативна доцільність, що виявляється у вмінні використовувати мовні ресурси відповідно до ситуації спілкування, мети й адресата;
- соціокультурна обізнаність, яка забезпечує розуміння культурного контексту та норм міжкультурної поведінки;
- стратегічна компетентність, що проявляється у здатності долати комунікативні труднощі, обирати ефективні стратегії спілкування та підтримувати діалог [42, с. 3].

Для середнього рівня (B1-B2) важливим є автоматизація мовленнєвих дій та здатність до саморегуляції у реальній комунікації.

Окрім того, І. Самойлюкевич виділяє наступні параметри, які впливають на рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності:

- вивчення мови: загальний рівень володіння англійською мовою (граматика, лексика, фонетика);
- мовленнєва практика: навички усної та письмової мови;
- культурна компетентність: розуміння культурних особливостей англомовних країн та їх впливу на спілкування;
- стратегії комунікації: здатність ефективно вирішувати проблеми, обговорювати теми та досягати мети в англійській мові;
- спілкування з носіями мови: навички спілкування з іноземцями та обмін досвідом [33, с. 54].

Отже, рівень володіння англійською мовою (B1-B2), який безпосередньо стосується нашої роботи, демонструє необхідність індивідуалізації навчального процесу з урахуванням комунікативних потреб і можливостей кожного учня. Формування комунікативної компетентності вимагає одночасного розвитку чотирьох ключових аспектів: лінгвістичного, прагматичного, соціокультурного та дискурсивного, а ефективна комунікація потребує не лише мовних навичок, а й розуміння культурного контексту, норм мовного етикету та невербальної комунікації. Важливим елементом також є формування компенсаторних стратегій, які дозволяють учням подолати мовні труднощі в реальних ситуаціях спілкування. Система оцінювання має бути комплексною та враховувати як мовну правильність, так і ефективність комунікації в різних соціокультурних контекстах. Варто зазначити, що подолання розриву між шкільним навчанням і реальними комунікативними потребами вимагає активізації проектних методів, міжпредметних зв'язків та створення автентичних ситуацій спілкування.

Висновки до розділу 1

Отже, розвиток комунікативної компетентності потребує переорієнтації педагога на особистісно-діяльнісну модель взаємодії з учнями. Це включає активне залучення самих учнів до пошукової навчально-пізнавальної діяльності, заснованої на внутрішній мотивації, організацію спільної роботи та партнерських відносин між учителем і класом, а також створення умов для діалогового спілкування не лише між учителем та учнями, а й між самими учнями під час засвоєння нових знань.

Важливим напрямом професійної діяльності вчителя є впровадження в практику компетентісно-діялісного підходу до навчання мови, спрямованого на становлення мовної особистості, здатної комунікативно доцільно використовувати мовні засоби для успішної різнобічної життєвої діяльності. Компетентнісний підхід, поряд з комунікативно-діялісним, когнітивно-комунікативним та особистісно орієнтованим, має

започатковуватися ще на дошкільному етапі, реалізовуватися під час оволодіння мовою в початковій та основній школі, систематизуватися у старших класах і вдосконалюватися у вищій освіті.

Глобальною метою іншомовної освіти стає виховання полікультурної та багатомовної особистості, зокрема через формування її комунікативної компетентності, яка проявляється в умінні та готовності вести спілкування іноземною мовою на міжкультурному рівні в широкому культурному контексті.

Ефективне засвоєння іноземної мови потребує передусім її усвідомленого опанування, у якому ключова роль відводиться пізнавальним завданням. Важливою умовою є застосування сучасних освітніх технологій, що дозволяють зменшити частку репродуктивної діяльності. Серед таких технологій виділяються проблемне навчання, колективна та диференційована робота, дослідницькі й проєктні методи, технологія дебатів, ділові та рольові ігри, навчання у співпраці, а також дистанційне навчання. Вже з першого класу ці підходи впроваджуються на різному рівні як під час уроків, так і в позаурочний час, даючи учням змогу захищати власні проєкти, проводити дослідження, брати на себе різні ролі та пропонувати свої варіанти розв'язання проблем з урахуванням вікових і мовних особливостей. Рівні володіння англійською (B1–B2) підкреслюють необхідність індивідуалізації навчання з огляду на комунікативні потреби та можливості кожного учня. Формування комунікативної компетентності вимагає комплексного розвитку чотирьох взаємопов'язаних аспектів: лінгвістичного, прагматичного, соціокультурного та дискурсивного.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗЗСО ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ОСВІТНІХ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ

2.1. Поняття, мета та завдання освітніх онлайн платформ

Освітні онлайн-платформи стали невід’ємною частиною сучасної системи освіти, трансформуючи традиційні підходи до навчання. У цифрову еру вони забезпечують доступ до знань для мільйонів користувачів по всьому світу, усуваючи географічні та соціальні бар’єри. Такі платформи, як *Coursera*, *EdEra*, *Khan Academy*, *Prometheus* та *Moodle*, пропонують інноваційні інструменти для організації навчального процесу, сприяючи демократизації освіти.

Coursera – це глобальна освітня онлайн-платформа, заснована у 2012 році професорами Стенфордського університету Дафною Коллер та Ендрю Нг. Вона належить до категорії масових відкритих онлайн-курсів (MOOCs), які надають доступ до якісної освіти мільйонам користувачів по всьому світу. Платформа співпрацює з провідними університетами, такими як Єль, Стенфорд, Принстон, а також із технологічними компаніями, зокрема Google та IBM, для створення навчального контенту [67].

На сьогодні Coursera налічує понад 100 мільйонів зареєстрованих користувачів і пропонує тисячі курсів у різних галузях – від комп’ютерних наук до гуманітарних дисциплін. Її унікальність полягає у поєднанні академічної якості з доступністю та гнучкістю онлайн-формату.

Основною метою Coursera є демократизація освіти шляхом забезпечення доступу до знань для всіх, незалежно від соціального статусу, фінансових можливостей чи географічного розташування. Платформа прагне:

- надати якісну освіту від провідних світових закладів;
- сприяти розвитку концепції безперервного навчання (lifelong learning);

- підтримувати професійний розвиток через актуальні програми, що відповідають потребам ринку праці;
- забезпечити інклюзивність, надаючи субтитри, багатомовний контент та фінансову допомогу для тих, хто не може оплатити курси [67].

Coursera також інтегрує інноваційні технології, такі як штучний інтелект, для персоналізації навчання та адаптації курсів до індивідуальних потреб користувачів. *Coursera* виконує низку завдань, спрямованих на вдосконалення навчального процесу:

- 1) створення інтерактивного контенту (курси включають відеолекції, інтерактивні завдання, тести та проєкти, що сприяють активному залученню учнів);
- 2) оцінювання знань (платформа використовує автоматизовані тести та рецензування однокурсниками для перевірки знань);
- 3) сертифікація (після завершення курсів користувачі отримують сертифікати, які визнаються роботодавцями та академічними установами);
- 4) формування спільнот (форуми та групові дискусії сприяють обміну досвідом між учасниками);
- 5) інтеграція з ринком праці (програми, такі як Google Career Certificates, спрямовані на підготовку до конкретних професій);
- 6) оновлення контенту (курси регулярно оновлюються для відповідності сучасним вимогам) [67].

Coursera має значний вплив на сучасну освіту. Вона дозволяє користувачам навчатися у власному темпі, обираючи курси відповідно до їхніх інтересів та кар'єрних цілей. Платформа сприяє глобалізації освіти, надаючи доступ до курсів у різних мовах та співпрацюючи з університетами з усього світу.

Особливо важливим є внесок *Coursera* у професійну підготовку. Наприклад, її програми з аналізу даних, машинного навчання та цифрового маркетингу відповідають актуальним вимогам ринку праці. Крім того, платформа підтримує інклюзивність, надаючи фінансову допомогу та

безкоштовний доступ до курсів для малозабезпечених користувачів. Незважаючи на успіхи, *Coursera* стикається з певними викликами. По-перше, не всі користувачі завершують курси через брак мотивації або самодисципліни. По-друге, сертифікати, хоча й визнаються, не завжди мають таку ж вагу, як традиційні дипломи. По-третє, платформа потребує постійного вдосконалення технічної інфраструктури для забезпечення стабільної роботи.

У перспективі *Coursera* може розширити використання штучного інтелекту для створення адаптивних навчальних траєкторій та інтеграції віртуальної реальності для підвищення інтерактивності. Також можливе поглиблення співпраці з роботодавцями для створення курсів, що ще більше відповідатимуть їхнім потребам.

Отже, *Coursera* є потужним інструментом трансформації освіти, що забезпечує доступність, гнучкість та якість навчання. Її мета – демократизація освіти та підтримка безперервного навчання – реалізується через інноваційні технології та співпрацю з провідними установами. Завдання платформи охоплюють створення контенту, оцінювання знань та формування глобальних освітніх спільнот. У майбутньому *Coursera* продовжуватиме відігравати ключову роль у розвитку цифрової освіти, сприяючи сталому розвитку та підготовці фахівців для глобального ринку праці.

В Україні однією з провідних платформ, що сприяють позитивним змінам в освіті, є *EdEra* – студія онлайн-освіти, заснована у 2014 році. Платформа пропонує широкий спектр освітніх продуктів, включаючи онлайн-курси, інтерактивні підручники, спеціальні проєкти та системи управління навчанням (LMS).

EdEra (Educational Era) – це українська студія онлайн-освіти, створена з ініціативи Іллі Філіпова та його команди на радіофізичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Проєкт розпочався з онлайн-курсу з фізики, який мав на меті зробити освіту цікавою

та доступною. З 2014 року EdEra розвинулася в потужну платформу, що об'єднує освітні продукти для учнів, вчителів, студентів і бізнесу [61].

На сьогодні платформа налічує понад 2 мільйони користувачів, а її курси перекладено 14 мовами, що свідчить про міжнародний вплив. *EdEra* співпрацює з державними установами, зокрема Міністерством освіти і науки України, а також із міжнародними організаціями, такими як UNICEF, USAID і UNESCO, та бізнесом, включаючи Coca-Cola, Ubisoft і Київстар [61].

Основною метою *EdEra* є забезпечення якісної, доступної та сучасної освіти в Україні. Платформа прагне:

- зробити освіту інтерактивною та захоплюючою через використання інноваційних форматів;
 - сприяти розвитку культури безперервного навчання (lifelong learning);
 - підвищити рівень цифрової грамотності серед різних груп населення;
 - забезпечити доступ до освіти для всіх, незалежно від географічного розташування чи соціального статусу;
 - підтримувати вчителів у впровадженні сучасних методик навчання.
- EdEra* також ставить за мету задавати освітні тренди не лише в Україні, але й на міжнародному рівні, створюючи продукти, що відповідають глобальним стандартам [61].

EdEra виконує низку завдань, спрямованих на вдосконалення освітнього процесу:

- 1) створення різноманітного контенту – платформа пропонує онлайнкурси з таких дисциплін, як математика, програмування, медіаграмотність, історія, англійська мова, а також спеціалізовані курси, наприклад, із домедичної допомоги чи гендерно орієнтованого врядування;
- 2) розробка інтерактивних підручників – сервіс *EdEra Books* містить цифрові підручники, які дозволяють налаштовувати режим читання та інтегрують інтерактивні елементи;
- 3) гейміфікація навчання – *EdEra* використовує ігрові елементи, такі як квести та нагороди, для підвищення мотивації учнів;

4) підтримка вчителів – платформа пропонує курси підвищення кваліфікації, які пройшли понад 280 тисяч педагогів, зокрема курс для вчителів початкової школи;

5) розробка LMS. EderaLMS – це система управління навчанням, що дозволяє створювати персоналізовані курси та монетизувати освітній контент;

6) інтеграція штучного інтелекту – AI-помічник допомагає розробляти структуру курсів і тести, підвищуючи ефективність створення контенту [61, с. 1].

EdEra вирізняється інноваційними підходами до освіти, які включають:

- формат edutainment, що поєднує освіту та розваги через короткі відео, анімацію та інтерактивні елементи;
- дослідницький підхід, котрий містить власний R&D-юніт, який аналізує світові тренди та адаптує їх до потреб української аудиторії;
- повний цикл продакшену, що стартує від розробки концепції до створення відео та комунікаційної стратегії, EdEra забезпечує високу якість продуктів;
- співпраця з експертами, оскільки платформа залучає провідних науковців і практиків для створення контенту, наприклад, курс «Лайфхаки з англійської мови» отримав гриф Міністерства освіти і науки України;
- інклюзивність передбачає курси з психологічної підтримки для молоді з вразливих груп та проекти для осіб з інвалідністю сприяють доступності освіти [61, с. 1].

Платформа також активно використовує хмарні сервіси AWS для захисту даних і забезпечення стабільної роботи, що є важливим для масштабних проєктів.

EdEra має значний вплив на освітній ландшафт України. Наприклад, курс для вчителів початкової школи, розроблений для Міністерства освіти і науки, пройшли 280 тисяч педагогів, з яких 180 тисяч отримали сертифікати. Це сприяло впровадженню реформи Нової української школи (НУШ).

Платформа також підтримує учнів у підготовці до зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) через курси з математики, української мови, історії та інших предметів. Під час пандемії COVID-19 та війни курси з дистанційного навчання та домедичної допомоги стали важливим ресурсом для вчителів і громад. Для бізнесу EdEra створює кастомізовані продукти, такі як автоматизований онбординг для нових співробітників чи спецкурси для підприємців *HoReCa*. Ці проєкти демонструють здатність платформи адаптуватися до потреб різних аудиторій.

Незважаючи на успіхи, *EdEra* стикається з викликами, такими як: недостатня інтерактивність деяких курсів, що може знижувати залученість користувачів, обмежена кількість курсів із певних дисциплін, наприклад, інформатики, необхідність постійного фінансування для розширення технічної бази та команди. У перспективі EdEra планує розширити використання штучного інтелекту, зокрема для створення адаптивних навчальних траєкторій, та інтегрувати іммерсивні технології, такі як віртуальна реальність, для корпоративного навчання. Платформа також прагне вийти на нові міжнародні ринки, створюючи англomовні курси про Україну в співпраці з Українським інститутом.

Отже, *EdEra* є ключовим гравцем у розвитку онлайн-освіти в Україні, пропонуючи інноваційні рішення для учнів, вчителів і бізнесу. Її мета – зробити освіту доступною, якісною та сучасною – реалізується через різноманітний контент, гейміфікацію та використання передових технологій. Завдання платформи охоплюють створення курсів, інтерактивних підручників, підтримку педагогів і розробку LMS. Незважаючи на виклики, *EdEra* продовжує задавати освітні тренди, сприяючи цифровізації освіти та вихованню культури безперервного навчання. У майбутньому платформа має потенціал стати глобальним лідером у сфері EdTech, представляючи Україну на міжнародній арені.

В Україні однією з найвпливовіших платформ у сфері освіти є *Prometheus*, заснована у 2014 році як перший проєкт масових відкритих

онлайн-курсів (MOOCs) у країні. Платформа пропонує широкий спектр курсів, від академічних дисциплін до професійних навичок, і відіграє важливу роль у модернізації освіти.

Prometheus – це українська платформа масових відкритих онлайн-курсів, створена у 2014 році Іваном Примаченком разом із командою ентузіастів. Проєкт виник як відповідь на потребу в доступній і якісній освіті в Україні, особливо в умовах соціально-політичних змін. Початкове фінансування платформи було забезпечено через краудфандинг, що дозволило запустити перший курс із бренд-менеджменту, який залучив 10 тисяч слухачів. На сьогодні *Prometheus* налічує понад 2,5 мільйона зареєстрованих користувачів і пропонує більш ніж 200 курсів, розроблених у співпраці з українськими викладачами, міжнародними організаціями та бізнесом. Платформа використовує технологію Open edX, що забезпечує зручний інтерфейс і гнучкість у створенні контенту. Відмінною рисою *Prometheus* є власне виробництво курсів, включаючи розробку сценаріїв, зйомку лекцій і створення інтерактивних елементів, що дозволяє адаптувати матеріали до потреб української аудиторії [66, с. 1].

Основною метою *Prometheus* є забезпечення безкоштовного доступу до якісної освіти для всіх бажаючих, незалежно від їхнього місця проживання чи фінансових можливостей.

Платформа прагне: демократизувати освіту шляхом надання курсів університетського рівня, сприяти розвитку концепції безперервного навчання (lifelong learning), підтримувати державні реформи в освіті та зайнятості, забезпечити доступ до світового освітнього контенту через переклад курсів від провідних університетів, підвищити професійні компетентності слухачів для відповідності вимогам ринку праці. *Prometheus* також спрямована на створення освітньої екосистеми, яка об'єднує викладачів, студентів, учнів, бізнес і державні установи для спільного розвитку знань і навичок.

Prometheus виконує низку завдань, спрямованих на вдосконалення навчального процесу: такого як озробка навчального контенту (платформа

створює курси з інформаційних технологій, бізнесу, англійської мови, підготовки до ЗНО, медіаграмотності та інших дисциплін); забезпечення інтерактивності, оскільки курси включають відеолекції, тести, практичні завдання та форуми для підтримки комунікації між слухачами; надання сертифікатів, які визнаються як підвищення кваліфікації для педагогів і мають вагу на ринку праці; переклад світових курсів (у межах проєкту «Всесвітній онлайн-університет» платформа перекладає курси від Гарварду, МІТ, Стенфорда та інших університетів українською мовою); співпраця з партнерами (Міністерством освіти і науки України, USAID, Посольством США та бізнесом, таким як Comfy і GlobalLogic), для створення актуальних програм; підтримка дистанційного навчання, оскільки платформа забезпечує ресурси для навчання в умовах криз, таких як пандемія чи війна [66, с. 2].

Prometheus вирізняється кількома унікальними особливостями, серед них можна назвати власне виробництво контенту, оскільки платформа самостійно створює курси, що дозволяє враховувати культурні та соціальні особливості української аудиторії; доступність через мобільні додатки, адже курси доступні через додатки для Android та iOS, що забезпечує зручність навчання; спільнота та волонтерство, платформа починалася як волонтерський проєкт і продовжує залучати викладачів і перекладачів на добровільних засадах.

Наприклад, проєкт «Всесвітній онлайн-університет» перекладає 50 курсів від провідних університетів, роблячи їх доступними для україномовної аудиторії. Курси, такі як «Основи програмування» чи «Цифровий маркетинг», розроблені у співпраці з бізнесом для забезпечення працевлаштування слухачів. *Prometheus* має значний вплив на розвиток освіти в Україні. Платформа підтримує реформу Нової української школи, надаючи курси для вчителів, які офіційно зараховуються як підвищення кваліфікації. Під час пандемії COVID-19 і війни курси з дистанційного навчання та медіаграмотності стали важливим ресурсом для учнів, педагогів і громад. Проєкт «Всесвітній онлайн-університет» розширив доступ українців

до освіти світового рівня, сприяючи інтеграції України в глобальний освітній простір. Співпраця з бізнесом дозволяє слухачам отримувати затребувані професії, такі як IT-фахівець чи маркетолог. Наприклад, курс «Основи DevOps» у співпраці з GlobalLogic підготував сотні фахівців для технологічного сектору.

Prometheus також стикається з низкою викликів, серед них можна назвати низький рівень завершення курсів – багато слухачів не завершують навчання через брак мотивації чи часу, безкоштовний доступ до курсів потребує значних ресурсів, які частково покриваються платними програмами *Prometheus+* і партнерськими проєктами, конкуренція з міжнародними платформами *Coursera* та *EdEra*, які пропонують схожі продукти, що вимагає від *Prometheus* постійного вдосконалення.

У перспективі платформа планує розширити використання штучного інтелекту для персоналізації навчання, інтегрувати нові технології, такі як віртуальна реальність, і збільшити кількість англomовних курсів для міжнародної аудиторії. *Prometheus* також прагне поглибити співпрацю з державними установами для підтримки освітніх реформ.

Отже, *Prometheus* є новатором онлайн-освіти в Україні, який зробив освіту університетського рівня доступною для мільйонів користувачів. Її мета – демократизація знань – реалізується через створення якісного контенту, переклад світових курсів і співпрацю з партнерами. Завдання платформи включають розробку інтерактивних курсів, підтримку реформ і підготовку фахівців для ринку праці. Незважаючи на виклики, *Prometheus* продовжує впливати на освітній ландшафт, сприяючи цифровізації освіти та інтеграції України в глобальний освітній простір. У майбутньому платформа має потенціал стати міжнародним лідером у сфері EdTech, представляючи український досвід у розвитку онлайн-навчання.

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – це відкрита платформа для управління навчанням (Learning Management System, LMS), яка була створена з метою підтримки онлайн-освіти та змішаного

навчання. Її засновником є австралійський педагог і програміст Мартін Дугиамас (Martin Dougiamas), який розпочав роботу над проєктом у 1999 році. Перша офіційна версія Moodle була випущена у 2002 році. Дугиамас прагнув створити гнучке, масштабоване і педагогічно обґрунтоване середовище для навчання, орієнтоване на конструктивістський підхід, де учні активно взаємодіють із контентом, викладачем і один з одним.

Платформа *Moodle* є безкоштовною, з відкритим вихідним кодом, що забезпечує її широке використання у всьому світі, від шкіл до університетів, урядових установ та корпорацій. Вона підтримує понад 100 мов, має глобальну спільноту розробників, викладачів і адміністраторів, які беруть участь у її постійному вдосконаленні.

Основними характеристиками *Moodle* є модульність, адаптивність до потреб різних користувачів, зручна навігація, підтримка великої кількості інтерактивних ресурсів (форумів, вікторин, чатів, завдань, SCORM-пакетів тощо), можливість інтеграції зовнішніх сервісів і плагінів. Moodle дозволяє створювати курси з багаторівневою структурою, додавати таймінг, оцінювання, рубрики та аналітичні звіти про успішність [67, с. 2].

Moodle активно використовується в загальній середній та вищій освіті, зокрема під час дистанційного навчання. Платформа дає змогу вчителям розробляти індивідуалізовані траєкторії навчання, а учням – працювати у власному темпі, що відповідає сучасним принципам інклюзивної та компетентнісної освіти. Серед недоліків *Moodle* іноді називають складність інтерфейсу для початківців, однак її функціональна гнучкість компенсує цей аспект за належної підтримки.

Отже, *Moodle* є потужним і педагогічно цінним інструментом для організації цифрового навчального простору, який дозволяє реалізовувати сучасні освітні стратегії та формувати ключові компетентності учнів у цифровому середовищі.

Khan Academy – це всесвітньо відома освітня платформа, яка пропонує безкоштовні ресурси для навчання з різних предметів, включаючи англійську

мову. Хоча платформа більше відома своїми курсами з математики та природничих наук, вона також має цінні матеріали для вивчення англійської мови, зокрема в розділі English Language Arts (ELA). *Khan Academy* зосереджується на розвитку ключових навичок англійської мови, таких як читання, письмо, граматики та словниковий запас. Платформа пропонує структуровані курси, які підходять для учнів різного віку та рівня підготовки. Ось основні компоненти, доступні для вивчення англійської мови на даній платформі.

1. Граматика

Khan Academy має окремий курс із граматики англійської мови, який охоплює основні теми: частини мови, синтаксис, пунктуація, часи дієслів тощо. Курс включає короткі відеоуроки, де пояснюються правила, та інтерактивні вправи для закріплення знань. Наприклад, користувачі можуть практикувати правильне використання коми чи узгодження підмета й присудка.

2. Читання та словниковий запас

Платформа пропонує курси з читання та розвитку словникового запасу для учнів від початкової до старшої школи. Ці курси містять тексти різної складності, які допомагають розвивати навички розуміння прочитаного. Вправи зосереджені на аналізі текстів, визначенні головної ідеї, контекстуальному розумінні слів і критичному мисленні. Для середньої та старшої школи доступні тексти, які готують до стандартизованих тестів, таких як SAT.

3. Khanmigo: AI-помічник для навчання

У 2023 році *Khan Academy* представила Khanmigo – чат-бота на базі GPT-4, який може допомагати з англійською мовою. Khanmigo не просто дає відповіді, а спрямовує учнів до самостійного розв'язання завдань, пояснює складні концепції та допомагає з письмовими завданнями. Наприклад, Khanmigo Writing Coach підтримує учнів у написанні есе, надаючи зворотний

зв'язок і аналітичні поради. Доступ до Khanmigo платний (\$4 на місяць), але він може бути цінним для тих, хто шукає персоналізовану допомогу.

4. Інтерактивні вправи та відстеження прогресу

Усі вправи на *Khan Academy* мають миттєвий зворотний зв'язок, що дозволяє учням одразу бачити свої помилки та отримувати підказки. Система адаптивного навчання відстежує прогрес і пропонує завдання, які відповідають рівню користувача. Це допомагає зосередитися на слабких місцях і поступово вдосконалювати знання.

Переваги вивчення англійської з *Khan Academy* є наступними: безкоштовний доступ (більшість ресурсів *Khan Academy*, зокрема курси з англійської, доступні абсолютно безкоштовно, це робить платформу ідеальною для учнів, які не можуть дозволити собі платні курси чи репетиторів); гнучкість і самостійність (користувачі можуть навчатися у власному темпі, обираючи теми, які їм потрібні, відео та вправи доступні цілодобово, а мобільний додаток дозволяє займатися навіть офлайн, завантаживши матеріали заздалегідь); високоякісний контент (усі матеріали розроблені експертами з освіти, а курси з англійської відповідають стандартам, таким як Common Core State Standards, тексти та вправи ретельно підібрані, щоб бути цікавими та корисними для учнів); підготовка до тестів (курси з читання та словникового запасу допомагають готуватися до стандартизованих тестів, таких як SAT, що є важливим для учнів старших класів).

Від 2015 року *Khan Academy* є офіційним партнером College Board для підготовки до SAT, що підтверджує якість їхніх матеріалів, у яких мотивація йде через гейміфікацію (учні отримують бали та значки за виконання завдань, що робить процес навчання більш захопливим, особливо для дітей і підлітків).

Незважаючи на численні переваги, *Khan Academy* має певні обмеження для тих, хто хоче вивчати англійську як другу мову (ESL):

1. Відсутність курсів для ESL (наразі *Khan Academy* не пропонує спеціалізованих курсів для вивчення англійської як іноземної). Ресурси зосереджені на носіях мови або тих, хто вже має базовий рівень. У 2019 році користувачі просили додати курси ESL, але платформа рекомендувала використовувати інші ресурси, наприклад, Duolingo.

2. Обмежений фокус на розмовній практиці (курси зосереджені на читанні, письмі та граматиці, але не включають розмовну практику чи аудіювання, які є важливими для ESL-учнів).

3. Мовний бар'єр (хоча платформа доступна кількома мовами, включно з українською для інтерфейсу, більшість контенту з англійської мови представлена англійською. Це може бути складно для початківців).

Khan Academy – це потужний інструмент для вдосконалення англійської мови, особливо в галузі граматики, читання та словникового запасу. Платформа ідеально підходить для учнів, які хочуть навчатися самостійно, безкоштовно та в зручний час. Хоча вона не замінить спеціалізованих курсів для вивчення англійської як іноземної, її ресурси можуть стати цінним доповненням до вашого навчання. Поєднуючи *Khan Academy* з іншими платформами та регулярною практикою, ви зможете значно покращити свої знання англійської мови.

Отже, освітні онлайн-платформи є цифровими середовищами, що забезпечують створення, управління та поширення навчального контенту через мережу Інтернет. Вони включають масові відкриті онлайн-курси (MOOCs), системи управління навчанням (LMS) та спеціалізовані платформи для професійного розвитку. Основними характеристиками таких платформ є доступність, гнучкість і використання мультимедійних технологій. Вони інтегрують інструменти для створення інтерактивних курсів, оцінювання знань та організації зворотного зв'язку між викладачами та учнями. Платформи, такі як *Khan Academy* чи *EdEra*, надають можливість користувачам навчатися у зручний для них час, адаптуючи навчальний процес до індивідуальних потреб. Вони також сприяють формуванню

цифрової грамотності, що є критично важливою у сучасному світі. Поняття онлайн-платформ охоплює не лише технічний аспект, але й соціальний, оскільки вони створюють глобальні освітні спільноти.

Основною метою освітніх онлайн-платформ є забезпечення доступу до якісної освіти для широкої аудиторії. Вони спрямовані на подолання освітньої нерівності, надаючи безкоштовні або доступні за ціною курси. Платформи сприяють глобалізації освіти, дозволяючи користувачам з різних країн отримувати знання від провідних університетів та експертів. Ще однією метою є підтримка концепції безперервного навчання (lifelong learning), що дозволяє людям вдосконалювати свої навички протягом усього життя. Платформи також прагнуть інтегрувати сучасні технології, такі як штучний інтелект та аналітика даних, для персоналізації навчального процесу. Вони сприяють підвищенню якості освіти шляхом використання інноваційних методик та інтерактивних підходів.

Освітні онлайн-платформи виконують низку завдань, спрямованих на вдосконалення навчального процесу. Серед них: створення інтерактивного навчального контенту з використанням мультимедійних матеріалів, забезпечення автоматизованого оцінювання знань через тести та завдання, надання інструментів для зворотного зв'язку та підтримки комунікації між учасниками, формування адаптивних навчальних траєкторій для персоналізації освіти, інтеграція з іншими освітніми ресурсами та платформами для розширення функціоналу. Платформи також забезпечують захист персональних даних користувачів та створення безпечного цифрового середовища. Вони сприяють гейміфікації навчання, що підвищує мотивацію учнів. Крім того, завдання включають регулярне оновлення контенту та підтримку викладачів у створенні якісних курсів.

Освітні онлайн-платформи відіграють ключову роль у трансформації освіти, особливо в умовах глобальних викликів, таких як пандемії чи економічні кризи. Вони забезпечують дистанційне навчання, що стало критично важливим у періоди обмеженого фізичного доступу до закладів

освіти. Платформи сприяють інклюзивності, надаючи можливості для навчання особам з особливими потребами. Вони також підтримують розвиток навичок XXI століття, таких як критичне мислення, співпраця та цифрова грамотність. Завдяки інтеграції з ринком праці, платформи пропонують курси, що відповідають актуальним професійним вимогам. Наприклад, Coursera співпрацює з провідними компаніями, такими як Google та IBM, для створення програм професійної сертифікації.

Загалом, освітні онлайн-платформи є потужним інструментом трансформації сучасної освіти. Їхнє поняття охоплює цифрові середовища, що забезпечують доступність, гнучкість і якість навчання. Мета платформ полягає у демократизації освіти, підтримці безперервного навчання та інтеграції інноваційних технологій. Завдання включають створення інтерактивного контенту, забезпечення оцінювання знань та формування цифрової екосистеми освіти. У майбутньому освітні платформи продовжуватимуть розвиватися, сприяючи сталому розвитку та глобалізації освіти.

2.2. Класифікація освітніх онлайн платформ

Розвиток цифрових технологій істотно трансформував освітній простір, зумовивши зростання популярності онлайн-навчання. З'явилася значна кількість електронних платформ, які забезпечують доступ до знань широкому колу користувачів. Водночас спостерігається потреба в чіткому розмежуванні цих ресурсів за типами, функціоналом та педагогічною спрямованістю. Класифікація освітніх онлайн-платформ дозволяє краще розуміти їхню дидактичну роль, технічні можливості та ефективність у різних навчальних контекстах.

Як зазначає Ю. Томіліга: «Класифікація освітніх платформ передбачає аналіз за низкою взаємопов'язаних критеріїв:

1. За функціональним призначенням:

- платформи для самостійного навчання (*Coursera, Khan Academy*);

- інституційні LMS-системи (*Moodle, Canvas*), призначені для управління освітнім процесом;
- комунікаційно-підтримувальні сервіси (*Zoom, Google Meet*).

2. За цільовою аудиторією:

- для учнів молодшої та середньої школи (*EdEra, ClassDojo*);
- для студентів і дорослих слухачів (*Prometheus, FutureLearn*);
- для професійного розвитку (*LinkedIn Learning, Udemy*).

3. За типом контенту:

- відеолекції, інтерактивні симуляції, тестові завдання, текстові матеріали;
- мультимедійні платформи з елементами доповненої реальності (AR).

4. За доступністю:

- відкриті (безкоштовний або частково безкоштовний доступ);
- комерційні (платні платформи або платні сертифікати).

5. За рівнем інтерактивності:

- пасивні (перегляд матеріалів без зворотного зв'язку);
- активні (наявність тестування, комунікації, оцінювання, гейміфікації)» [47, с. 3].

На основі вищезначених критеріїв можна виокремити такі типи платформ:

1. MOOC-платформи

Це масові відкриті онлайн-курси, що забезпечують масштабний доступ до освітнього контенту з різних галузей знань. Приклади: Coursera, edX, Prometheus. Такі платформи мають модульну структуру, систему оцінювання та часто пропонують сертифікацію.

2. LMS-системи (Learning Management Systems)

Призначені для організації навчального процесу в межах закладу освіти. Вони дозволяють викладачам керувати контентом, відстежувати успішність та комунікувати з учнями. Moodle є найбільш поширеною LMS-системою у світі.

3. Платформи з інтерактивною подачею знань

Вони орієнтовані на активне залучення учня через візуалізацію, симуляції, вправи. Khan Academy є прикладом ресурсу з адаптивним навчанням і високим рівнем інтерактивності.

4. Національні освітні платформи

Такі ресурси адаптовані до конкретних освітніх систем та програм. Наприклад, EdEra і «Всеукраїнська школа онлайн» в Україні.

Перевагами онлайн-платформ є доступність, гнучкість, можливість персоналізації навчання та зниження вартості освітніх послуг. Завдяки онлайн-ресурсам знання стають доступними для широких верств населення незалежно від географічного розташування. Навчання можна здійснювати у зручний час та у власному темпі, що особливо важливо для працюючих людей або тих, хто поєднує кілька форм діяльності. Персоналізація дозволяє адаптувати темп, зміст та формат навчання до індивідуальних потреб і стилю засвоєння інформації. Онлайн-платформи часто мають вбудовані інструменти моніторингу прогресу, що сприяє кращому розумінню власних сильних і слабких сторін. Значна частина контенту є безкоштовною або має часткову оплату, що розширює можливості доступу до якісної освіти.

Широкий вибір курсів дозволяє слухачам здобувати як базові, так і професійні знання. Інтерактивні елементи, такі як відео, вікторини, форуми і віртуальні симуляції, підвищують рівень залученості користувачів. Багато платформ пропонують сертифікацію, яка може бути корисною для кар'єрного зростання. Навчання через Інтернет зменшує витрати на транспорт, проживання та інші логістичні аспекти. Онлайн-формати забезпечують швидке оновлення контенту відповідно до змін у галузі. Вони також надають можливість навчатися у кращих викладачів світу незалежно від місця перебування.

Онлайн-платформи можуть виступати як основною формою навчання, так і додатковим ресурсом у формальній освіті. Вони сприяють розвитку навичок самоорганізації, самостійності та відповідальності за власне

навчання. У середовищі онлайн-освіти часто реалізуються елементи гейміфікації, що підвищує мотивацію до навчання. Проте, незважаючи на переваги, існує низка викликів, що стримують повномасштабне впровадження онлайн-освіти.

Однією з головних проблем є нерівний доступ до технологій, особливо у сільських або малозабезпечених районах. Не всі користувачі мають стабільне інтернет-з'єднання, сучасні пристрої чи навички цифрової грамотності. Відсутність інфраструктури суттєво ускладнює рівні стартові умови для навчання. Наступним викликом є якість контенту, яка не завжди піддається належному контролю. Часто курси створюються без належного педагогічного супроводу або не оновлюються тривалий час. У відкритих онлайн-курсах відсутній чіткий механізм акредитації, що знижує довіру до сертифікатів. Водночас існує проблема відсутності зворотного зв'язку від викладача, що ускладнює процес глибшого опанування складних тем. Навчання без безпосередньої участі вчителя вимагає високого рівня внутрішньої мотивації та дисципліни.

У багатьох учнів виникає емоційне виснаження від ізоляції в процесі навчання. Відсутність живого спілкування може негативно впливати на розвиток комунікативних і соціальних навичок. Крім того, навчання в онлайні вимагає вміння планувати власний час, що не є звичним для частини користувачів. Часто спостерігається низький рівень завершення курсів, що свідчить про втрату інтересу або мотиваційний спад. Проблемою є й академічна недобросовісність, оскільки відсутній надійний контроль виконання завдань.

Для вчителів також існують труднощі з адаптацією до цифрових інструментів, що вимагає додаткового навчання. Ефективність платформ залежить від якості дизайну інтерфейсу, логіки побудови курсу та інтерактивних можливостей. Часто викладачі не мають достатнього часу або ресурсів для розробки повноцінних онлайн-курсів. Також спостерігається нестача навчально-методичних матеріалів українською мовою. Використання

іноземних ресурсів може бути обмеженим через мовний бар'єр. Онлайн-освіта вимагає переосмислення педагогічної взаємодії та підходів до формування освітньої програми.

Важливо розвивати системи підтримки учнів у цифровому середовищі, включаючи тьюторів та модераторів. Розвиток онлайн-освіти має супроводжуватися впровадженням стандартів якості та моніторингу. Адаптація традиційної системи освіти до цифрової реальності є складним, але необхідним завданням. Варто заохочувати гібридні моделі навчання, які поєднують переваги офлайн- і онлайн-освіти. Національні платформи повинні бути підтримані на державному рівні та наповнені якісним україномовним контентом.

Варто також розвивати партнерства між університетами, школами та ІТ-компаніями у створенні навчальних продуктів. Важливу роль відіграє формування цифрової культури серед усіх учасників освітнього процесу. Онлайн-платформи – це потужний інструмент, проте їх ефективне використання можливе лише за умов відповідної педагогічної підготовки, технічного забезпечення та мотиваційної підтримки користувачів.

Отже, онлайн-платформи є невід'ємною складовою сучасного освітнього простору, який характеризується гібридністю та технологічною динамічністю. Їх класифікація дозволяє обґрунтовано обирати найефективніші ресурси відповідно до освітньої мети, рівня знань і технічних умов. Подальше дослідження ефективності окремих типів платформ сприятиме оптимізації цифрового навчального середовища.

2.3. Комплекс вправ для формування англомовної комунікативної компетентності учнів 10 класу із застосуванням освітніх онлайн платформ

У процесі роботи нами було розроблено приклад комплексу вправ для формування англомовної комунікативної компетентності учнів 10 класу, адаптованого для використання на платформі *Canvas*.

Метою створення комплексу вправ є цілеспрямоване формування в учнів 10 класу англомовної комунікативної компетентності шляхом інтеграції традиційних та цифрових засобів навчання. Комплекс покликаний забезпечити розвиток умінь аудіювання, говоріння, читання й письма в умовах освітнього онлайн-середовища, сприяти активізації пізнавальної діяльності, підвищенню мотивації до вивчення англійської мови та формуванню навичок самостійної роботи. Основна ідея полягає в поєднанні комунікативного, компетентнісного та діяльнісного підходів із сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями на платформі *Canvas*.

Відбір змісту вправ здійснювався на основі таких критеріїв:

- комунікативна спрямованість – завдання орієнтовані на створення ситуацій реального спілкування, що вимагають мовленнєвої взаємодії учнів;
- відповідність віковим і пізнавальним особливостям дев'ятикласників – матеріали добиралися з урахуванням інтересів підлітків, їхнього життєвого досвіду та когнітивних можливостей;
- міжкультурна орієнтація – у зміст включено теми, що знайомлять учнів із культурою англомовних країн, сприяють формуванню толерантності й соціокультурної компетентності;
- рівень складності – завдання відповідають рівню B1 за Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (CEFR), що є орієнтиром для учнів старшої школи;
- інтерактивність і мультимедійність – у комплексі враховано можливості освітньої онлайн платформи *Canvas*.

Комплекс містить завдання, що охоплюють ключові компоненти комунікативної компетентності: лінгвістичну, соціолінгвістичну, дискурсивну, стратегічну та соціокультурну.

Навчальна тема: “*Youth and Technology*”

Рівень: B1

Клас: 10

Тривалість: 4 тижні (12 занять по 45 хв)

Платформа: Canvas LMS (із використанням функцій: *Pages, Discussions, Quizzes, Assignments, Collaborations*)

Інструкції для вчителя:

Ціль: сформувати англомовну комунікативну компетентність через інтегровану діяльність (читання, письмо, аудіювання, говоріння).

Режим: дистанційний або змішаний формат (Canvas LMS).

Необхідне: учнівські акаунти у Canvas, доступ до мобільного пристрою/ПК із мікрофоном і камерою, підключення до Google Workspace.

Оцінювання: формувальне та підсумкове, використовуються рубрики, взаємооцінювання, саморефлексія.

Матеріали: інтерактивні тести, відео, документи Google Docs, форуми, відеоінструкції, шаблони листів, флеш-картки.

Підтема: **Fully automated world**

Форма подання: *Canvas Page + Quiz*

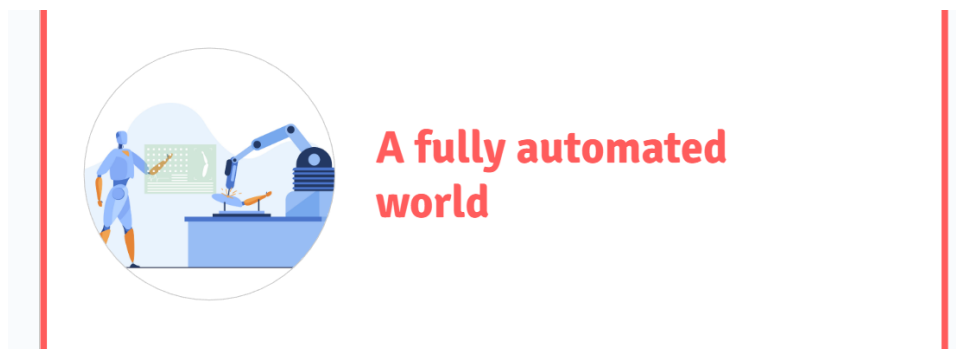

Рис. 1 Розроблений комплекс завдань на освітній платформі *Canvas*

Вправа 1: Vocabulary Match

Мета: введення та закріплення нового лексичного матеріалу.

Інструмент: *Quiz – Matching type*

1. Read the facts about technological progress. Then, select the correct meaning of the highlighted adjectives.

A. **Automated** technology helped to make the working week shorter.

1. done by people

2. done by machines or computers, not by people

B. There are about 22,000 apps for **mental health** available today.

1. related to the mind or its health

2. related to the heart or its health

C. The more people use social media the more they are likely to **feel isolated**.

1. happy and socially active

2. alone and sad because there is no one around

D. 210 million people worldwide are **addicted** to social media.

1. not able to stop doing something

2. not using something

E. As of 2022, two in ten Americans think that self-driving cars will never be **reliable** enough.

1. working well and without any problems, safe

2. fast and cheap

F. The number of **smart devices** in the American home has grown from 11 to 25 since 2019.

1. helping with household tasks

2. connected to the internet, using computer technology

Вправа 2. Reading comprehension

Інструмент: Quiz – Multiple Choice

Мета: покращити навички читання, повторити ключову лексику теми та відпрацювати граматичні структури для майбутніх діалогів.

Read the facts about technological progress. Then, select the correct meaning of the highlighted adjectives.

G. The most expensive piece of digital art, called Everydays: The First 5000 Days, sold for 69.3 million US dollars.

1. not real

2. related to computers or the internet

H. Smartphones at work are a handy tool that makes employees more productive.

1. useful

2. useless

Вправа 3. Speaking comprehension

Форма подання: Canvas Page + Discussion

Мета: Дана вправа з говоріння стимулює активну розумову діяльність, планування висловлювання, добір мовних засобів, логічне структурування думок. Вправи цього типу стимулюють розвиток критичного та творчого мислення, вміння робити висновки, узагальнення, порівняння, аргументацію власної точки зору.

Task: Say which of the facts are the most surprising/shocking for you.

1. Automated technology helped to make the working week shorter.
2. There are about 22,000 apps for mental health available today.
3. The more people use social media the more they are likely to feel isolated.
4. 210 million people worldwide are addicted to social media.
5. As of 2022, two in ten Americans think that self-driving cars will never be reliable enough.
6. The number of smart devices in the American home has grown from 11 to 25 since 2019.
7. The most expensive piece of digital art, called Everyday: The First 5000 Days, sold for 69.3 million US dollars.
8. Smartphones at work are a handy tool that makes employees more productive.

Вправа 4. Listening.

Task: Watch the video and choose the correct answers to the questions.

according to its content.

In a moment, you'll watch a video titled:

The last job on Earth: imagining a fully automated world

Discuss what it might be about.

Інструмент: Page із вбудованим відео + Quiz

Мета: сформувати навички сприймання мови на слух.

Watch the video. Then, retell the story using the beginnings.

- A. The house that we see at the beginning...
- B. The world in the video...
- C. Because of the technology in the video, people...
- D. In the end, Alice...

Let's see some possible answers.

A. The house that we see at the beginning...is modern and full of smart devices: the window blinds open automatically, there's a smart mirror, a smart wardrobe and a toothbrush cleaner.

B. The world in the video...is fully automated: there are digital banners, smart mirrors and cars, automated doctors, etc.

C. Because of the technology in the video, people... are addicted to their devices. They are also isolated; the family members who Alice sees in one of the cars do not talk to each other. What's more, people have lost their jobs to robots, and some of them have nothing to eat.

D. In the end, Alice... loses her job, too. This makes her unhappy.

Watch the video again and answer the questions.

- A. How does Alice's morning routine look?
- B. What are the problems of the automated world that the story tells us about?

Let's see some possible answers.

A. How does Alice's morning routine look?

First, she wakes up, brushes her teeth and checks the news in the smart mirror. Then, the mirror does a daily health report. She drinks coffee, and her catbot is always near her. Before she goes to work, a smart wardrobe chooses her work wear.

B. What are the problems of the automated world that the story tells us about?

Technology takes away people's jobs, people use technology for everything, people become isolated from other people and animals.

Вправа 5. Speaking.

Task: Answer the provided questions.

Інструмент: *Discussion – threaded replies enabled*

Мета: розвивати вміння будувати діалогічне мовлення відповідно до ситуації.

Look at the list of technologies shown in the video. Choose one you would like to talk about and answer the questions.

Catbot 2.0

smart mirror

smart wardrobe

ads made especially for you

medical robot

driverless cars

VR glasses

automated staff management

A. Would you like to have this technology? Why?

B. How can this technology change the world of the future for the better?

C. What are some dangers of this technology?

Discuss the questions.

Would you like to live in the world from the video?

Do you think the future will look like this?

At the end of the video, we see a quote by a professor of computer science: "Machines could take 50% of jobs in the next 30 years." How do you feel about this statement?

Вправа 6: Discussion Board: *"How does technology affect your life?"*

Інструмент: *Discussion – threaded replies enabled*

Task: Write a short message (5-6 sentences) in response to your classmates' posts.

Post 1:

Has anyone else been following the latest developments in AI tools like ChatGPT? I've started using it to help with homework and it's amazing, but sometimes I wonder if it makes us rely too much on machines instead of our own thinking. What's your take on this?

Post 2:

I just read that some schools are now using VR to teach history – like taking virtual trips to ancient Rome. Do you think this could really replace traditional lessons one day? Would you prefer learning that way?

Post 3:

Smart home devices are getting so common. My family just got a voice assistant that controls the lights and thermostat. It's convenient, but I'm a bit worried about privacy. How do you feel about having devices that are always listening at home?

Post 4:

With automation and robots taking over more jobs, what kind of careers do you think will be safe in the future? Should we all be learning more about tech and programming now to stay ahead?

Вправа 7. Role-play “At the Phone Store”

Task: In pairs, prepare a dialogue between a customer and a mobile device salesperson (10-12 lines).

Формат задачі: *Google Docs y Collaborations або відеозанус y Assignments*

Вправа 8: Write an email to your e-pal

Task: Write an email to a friend from another country about your experience of using technology in learning (100-120 words).

Критерії оцінювання: структура, вживання тематичної лексики, стилістична відповідність.

Вправа 9 : Create a video blog (Vlog) about “Digital Detox”

Task: Record a 1-2 minute video about how teenagers can reduce their gadget dependence, using topic vocabulary.

Завантаження: *Assignments (Media Recording Enabled)*

Peer Review: кожен учень залишає коментар до 2 відео однокласників.

Вправа 10: Self-Assessment Checklist

Мета: активне використання всіх видів мовленнєвої діяльності та формування рефлексії.

Task: Write down what results you have achieved (mastery of thematic vocabulary, ability to conduct a dialogue, writing a letter, etc.).

+ **Міні-опитування з теми «Technology Habits»** (*Canvas Polls або Google Forms embedded*)

Нами також було здійснено розробку комплексу вправ для формування англомовної комунікативної компетентності учнів 10 класу, адаптованого для платформи *Moodle*. Комплекс структуровано за компонентами комунікативної компетентності (лінгвістичної, дискурсивної, соціолінгвістичної, стратегічної та соціокультурної) і повністю інтегрований у функціонал Moodle.

Модуль: “Youth and the Digital World”

Ціль: Формування англомовної комунікативної компетентності через інтерактивні види роботи на платформі Moodle

Рівень: B1

Клас: 10

Тривалість: 5 занять × 45 хв

Інструменти Moodle, які використовуються:

Lesson – поетапна інтерактивна вправа

Quiz – тестування (лексика, граматика, аудіювання)

Forum – обговорення в парах/групах

Assignment – письмові роботи, відео/аудіо

Database/Glossary – створення глосарію

Workshop – взаємооцінювання

Completion Tracking – самоконтроль прогресу

Заняття 1: Лексико-граматичне введення (лінгвістична компетентність)

Вправи:

1. Lesson “Tech Words in Daily Life”

- інтерактивне введення лексики через контекст
- 5 слайдів з міні-завданнями

2. Quiz “Vocabulary + Grammar”

- типи питань: multiple choice, gap fill, matching
- граматики: *Present Perfect vs. Past Simple*

Ціль: Засвоєння активної лексики й ключових граматичних структур

Ось приклад Quiz “Vocabulary + Grammar” для теми “Youth and the Digital World”, адаптований до Moodle. Він включає три типи питань: multiple choice, gap fill (cloze) і matching. Загальна кількість запитань: 10. Формат готовий для імпорту в Moodle або ручного введення.

Назва вікторини: Vocabulary + Grammar

Рівень: B1

Кількість запитань: 10

Максимум балів: 10

Час на виконання: 15 хвилин

Типи питань: Multiple choice (5), Gap fill / Cloze (3), Matching (2)

Multiple Choice (5 питань)

1. What is the main reason many teenagers spend hours on their phones?

- A. To read classic literature
- B. To talk with their teachers
- C. To connect with friends and social media
- D. To do homework

2. Which word means “the time you spend looking at a screen”?

- A. Screenwriting
- B. Screen time
- C. Screensaver
- D. Touchscreen

3. Choose the sentence in Present Perfect tense:

- A. I play games on my tablet every day.
- B. I was using the app yesterday.
- C. I have already downloaded the new app.
- D. I download the app now.

4. Which phrasal verb means “to become less dependent on technology”?

- A. log in
- B. plug in
- C. cut down on
- D. check out

5. Choose the correct sentence:

- A. My phone is die.
- B. He have texted me.
- C. She has just replied to my message.
- D. They has posted a photo.

Gap Fill / Cloze (3 питання)

6. Fill in the blanks using Present Perfect or Past Simple:

Yesterday I (*charge*) my phone twice, but today I (*not use*) it much.
charged / haven't used

7. Complete the sentence with the correct word: laptop, headphones, charger, tablet

I couldn't join the online lesson because I forgot my _____.
charger

8. Fill in the missing verb (Present Perfect):

I _____ (never / be) to a digital detox camp, but I think it's interesting.
have never been

Matching (2 питання)

9. Match the device to its function:

Device	Function
Smartphone	making calls
Headphones	listening to music
Webcam	recording videos
Tablet	reading e-books

10. Match the phrasal verb to its meaning:

Phrasal Verb Meaning

log in	access an account
turn off	deactivate a device
look up	search for information
scroll down	move the screen down

Налаштування в Moodle:

Переміщення запитань: увімкнено

Підказки: можна налаштувати часткову оцінку для Cloze

Автоматичне оцінювання: так

Обмеження спроб: 1 або 2 (за потреби)

Заняття 2: Аудіювання та форум (дискурсивна компетентність)

Вправи:

1. Embedded Audio Task

-аудіо: "Teenagers and Devices"

- Quiz з трьома типами запитань: True/False, multiple choice, reorder statements

Пропонуємо розроблений аудіоматеріал “Teenagers and Devices” із відповідним Quiz (True/False, Multiple Choice, Reorder Statements) для 10 класу на платформі Moodle. Ідеально підходить для перевірки розуміння змісту на слух.

Аудіо: “Teenagers and Devices” (Script)

Тривалість: ~1.5 хвилини

Рівень: B1

Формат: можна записати власний голос або згенерувати аудіо (за бажанням – допоможемо)

Текст до аудіо:

Teenagers today use electronic devices more than ever before. A recent study shows that most teens spend around 7 to 9 hours a day using their smartphones, tablets, or laptops. They usually use these devices to watch videos, listen to music, message their friends, or scroll through social media. Many students also do their homework using online tools or learning platforms. However, not everything is positive. Some health experts warn that too much screen time can lead to poor sleep, eye strain, and reduced physical activity. Parents are encouraged to set limits and talk to their children about healthy digital habits. Interestingly, more teenagers are starting to take “digital breaks” and even join digital detox programs on weekends. It seems that the key is balance – using technology in smart and healthy ways.

Quiz: Listening Comprehension

Кількість питань: 7

Типи питань: True/False (3), Multiple Choice (2), Reorder Statements (2)

True / False

1. Most teenagers spend between 7 and 9 hours a day using devices.

True

2. Teenagers never use devices for schoolwork.

False

3. Digital detox programs are becoming more popular among teenagers.

True

Multiple Choice

4. What is NOT mentioned as a negative effect of too much screen time?

- A. Eye strain
- B. Poor sleep
- C. Better memory
- D. Lack of exercise

5. What are teenagers mainly using their devices for?

- A. Social media, watching videos, listening to music
- B. Cooking lessons
- C. Talking to teachers
- D. Programming apps

Reorder Statements

(Завдання: учні мають перетягнути події в правильному порядку відповідно до аудіо.)

6. Put these actions in the correct order from the audio:

(правильна відповідь)

- 1. Teens use devices for social media and music
- 2. Teens use online tools for homework
- 3. Experts warn about health risks
- 4. Parents are encouraged to set limits
- 5. Some teens join digital detox programs
- 6. What is the suggested solution in the audio?

(правильна відповідь)

- 1. Set healthy limits
- 2. Talk with teenagers
- 3. Take digital breaks
- 4. Use technology wisely

Налаштування в Moodle:

Параметр	Значення
Тип тесту	Автоматичне оцінювання
Повторні спроби	1 або 2
Перемішування запитань	Увімкнено
Час	10-12 хвилин
Вага кожного запитання	1 бал

2. Forum “Let’s Talk: Screen Time Habits”

- учень пише 5-7 речень про свій щоденний досвід, відповідає ще на 2 пости

Ціль: Розуміння аудіотексту, побудова логічних зв’язних висловлювань

Ось зразок оформлення форуму Moodle для активності “Let’s Talk: Screen Time Habits”, що формує письмову продуктивну та інтерактивну комунікативну компетентність.

Назва форуму: Let’s Talk: Screen Time Habits

Інструкція для учнів (у описі до форуму):

Write a short post (5-7 sentences) about your daily screen time habits. Mention when, how long, and for what purposes you use devices (e.g., studying, social media, gaming).

Use expressions like *usually*, *sometimes*, *in the evening*, *I prefer to...*, *I spend around...*

Then, read and reply to at least two classmates' posts. Ask a question or comment on their habits.

Be polite and write in English. Avoid slang or short SMS-style writing.

Зразок учнівського посту:

Hi everyone!

I usually use my phone for about 4–5 hours a day. In the morning, I check messages and the weather. After school, I use my laptop to do homework and sometimes watch YouTube. I don’t play many games, but I spend time on

Instagram and TikTok. I try not to use my phone after 9 p.m. because it affects my sleep. At weekends, I sometimes go on a “digital break” and read a book instead.

Зразок відповіді на пости однокласників:

***To Anna:** Wow, I didn't know you take digital breaks! I should try that too. Do you read paper books or e-books?*

***To Mark:** You mentioned that you use YouTube a lot. What kind of videos do you usually watch?*

Критерії оцінювання (оцінює вчитель вручну або через рубрику):

Критерій	Бали
Пост містить 5-7 речень	2
Вживання тематичної лексики	1
Граматична правильність	1
2 змістовні відповіді іншим	2
Загальне мовне оформлення	1
Максимум	7

Заняття 3: Усна взаємодія (соціолінгвістична компетентність)

Вправи:

1. Assignment “Dialogues in Context: Visiting a Tech Shop”
 - завдання: створити діалог у Google Doc (10-12 реплік)
 - опція: завантажити аудіофайл з діалогом
2. Glossary “Polite Requests and Phrases”
 - створення словника вічливих фраз
 - учні додають приклади з власного досвіду

Ціль: Використання фраз у контексті, культурно зумовлена мовна поведінка

1. Assignment: “Dialogues in Context: Visiting a Tech Shop”

Опис завдання (вставляється в Moodle):

You are going to create a dialogue (10–12 exchanges) between a customer and a shop assistant in a tech store.

The customer wants to buy a new device (e.g. phone, laptop, smartwatch) and asks about features, prices, and warranty. The shop assistant helps by giving polite and informative answers.

Use polite requests (e.g., *Could you tell me...?, I'd like to...*)

Mention at least three pieces of technology vocabulary (e.g., battery life, memory, touchscreen)

Structure the dialogue clearly: mark who is speaking and keep the tone realistic and polite.

Save your dialogue in Google Docs or Word format, and upload the file here.

Optional: record the dialogue with a classmate and upload the audio (MP3/WAV).

Формат відповіді учня:

Документ: tech-dialogue_[ім'я].docx або посилання на Google Doc

(Необов'язково) Аудіофайл: tech-dialogue_[ім'я].mp3

Критерії оцінювання (рубрика):

Критерій	Бал
Діалог має 10–12 реплік	2
Використано вічливі конструкції	2
Використано технологічну лексику	2
Мовна грамотність	2
(Опція) Аудіо завантажено	1
Максимум	9

2. Glossary: “Polite Requests and Phrases”

Опис завдання (вставляється в Moodle Glossary activity):

In this task, you will build a class glossary of polite requests and phrases that are often used in shops, public places, or formal situations.

Add at least one phrase you know (e.g., *Could I please...?, Would you mind...?*)

Write a Ukrainian translation or short explanation.

Give a real-life example (1 sentence) where this phrase could be used.

Comment on 1–2 phrases from your classmates (optional but encouraged).

Формат запису в глосарій:

Поле **Приклад**

Term Could you help me, please?

Definition Вічливе прохання про допомогу

Example Could you help me find the charger section, please?

Критерії оцінювання (можна оцінювати вручну або автоматично):

Критерій	Бал
-----------------	------------

Додано одну вічливу фразу	2
---------------------------	---

Надано приклад та переклад	2
----------------------------	---

Коментарі до інших (опційно)	1
------------------------------	---

Максимум	5
----------	---

Заняття 4: Письмо (соціокультурна компетентність)

Вправи:

1. Assignment “Email to a Pen Pal: Digital Life at School”

- написання електронного листа (100-120 слів)
- прикріплення через PDF/Word або введення в текстове поле

2. Database “Digital Culture Facts”

- кожен учень публікує короткий факт про цифрові звички в іншій країні (прикріплює джерело)

Ціль: Вироблення навичок письмового монологу з міжкультурним підтекстом

Заняття 5: Інтеграція (стратегічна компетентність + рефлексія)

Вправи:

1. Workshop “Create a Vlog about Digital Detox”

- учень завантажує відео (1–2 хвилини)
- оцінює 2 роботи однокласників за чіткими критеріями

2. Self-assessment Checklist (Moodle Feedback or Quiz)

- 10 пунктів у форматі шкали: “Так / Частково / Ні”
- включає питання на самооцінку та враження

Ціль: Саморефлексія, стратегічне мовлення, розвиток критичного мислення

Система оцінювання (оптимізована для журналу Moodle):

Вправа	Максимум балів
Lesson + Quiz (лексика)	10
Аудіювання + форум	10
Діалог + глосарій	15
Email + база фактів	15
Відео + взаємооцінювання	20
Самооцінка	5
Усього	75 балів

Розроблені завдання сприяють комплексному розвитку англomовної комунікативної компетентності учнів 10 класу в контексті реальних життєвих ситуацій. Завдання “Dialogues in Context: Visiting a Tech Shop” допомагає учням опановувати навички усного та письмового спілкування, зокрема формулювання ввічливих запитів та використання лексики сучасних технологій. Практична робота з діалогом розвиває уміння будувати структуровану розмову, підтримувати взаємодію і висловлювати власну думку.

Створення класного глосарію “Polite Requests and Phrases” сприяє формуванню лексичного запасу, поглибленню розуміння соціокультурних норм мовленнєвого етикету, а також активній участі учнів у колективній діяльності. Додавання власних прикладів та взаємні коментарі стимулюють розвиток критичного мислення, рефлексії та навичок усвідомленого вживання мови.

Таким чином, поєднання цих завдань в освітньому процесі забезпечує збалансовану інтеграцію мовних, соціокультурних та комунікативних аспектів навчання англійської мови, що сприяє формуванню компетентностей, необхідних для успішної комунікації у сучасному цифровому суспільстві.

Висновки до розділу 2

Отже, онлайн платформи для вивчення англійської мови мають високий потенціал для розвитку мовної компетентності здобувачів освіти завдяки інтерактивності, гнучкості та доступності матеріалів. Вони дозволяють адаптувати навчання до індивідуальних потреб учнів, використовуючи різноманітні формати: відео, аудіо, тести, ігри. Комплекс вправ, розроблений на основі цих платформ, спрямований на всебічний розвиток мовленнєвих навичок: аудіювання, читання, письма та говоріння. Такі вправи включають як тренування окремих мовних елементів (лексики, граматики), так і інтегровані завдання для розвитку комунікативної компетентності. Особливу ефективність демонструють вправи з реальними комунікативними ситуаціями, які стимулюють мовленнєву активність учнів. Вправи на основі відеоконтенту сприяють покращенню навичок сприймання іноземної мови на слух. Використання онлайн ресурсів допомагає формувати мотивацію до навчання завдяки ігровим елементам і негайному зворотному зв'язку. Платформи забезпечують можливість самостійного контролю прогресу та формують навички самоосвіти. Вправи були розроблені з урахуванням вікових та психологічних особливостей учнів, що забезпечує кращу ефективність навчального процесу. Онлайн інструменти дозволяють створювати адаптивні завдання, що відповідають рівню володіння мовою. Такі вправи підходять як для класного, так і для дистанційного навчання. Завдяки інтерактивності та візуалізації матеріалу зростає рівень зацікавленості та залучення учнів. Вправи сприяють розвитку критичного мислення та навичок роботи з інформацією. Використання автентичних

матеріалів з платформ розширює лінгвокультурну компетентність учнів. Платформи також дозволяють організовувати групову роботу, обмін думками і створення спільних проєктів. У результаті застосування комплексу вправ спостерігається покращення успішності та активності учнів на уроках. Онлайн сервіси сприяють індивідуалізації навчання і враховують темп засвоєння матеріалу кожним учнем. Вони також допомагають формувати цифрову грамотність у контексті вивчення мови. Ефективне поєднання цифрових інструментів і педагогічних підходів дозволяє оптимізувати навчальний процес. У підсумку, онлайн платформи та відповідно розроблений комплекс вправ є сучасним і результативним засобом формування іншомовної комунікативної компетентності.

РОЗДІЛ 3.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ОСВІТНІХ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ

3.1. Організація та проведення експериментального навчання

У процесі роботи нами було сформульовано гіпотезу дослідження, яку потрібно довести або спростувати в процесі експериментального навчання. **Гіпотеза дослідження** полягає в тому, що застосування освітніх онлайн платформ у процесі навчання англійської мови сприятиме підвищенню рівня сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи за умови системного, комунікативно орієнтованого та інтерактивного їх використання.

Матеріали та методи дослідження. Для вивчення заявленого питання ми використовували такі методи: розмова, спостереження, експеримент, опитування, тестування. Для систематизації матеріалу застосовано теоретичний аналіз наукової літератури. Вивчивши праці вітчизняних та зарубіжних учених на тему, ми розробили критерії та рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи (див. табл.3.1).

Основним методом у рамках нашої роботи є описовий метод, що включає спостереження за учнями, опитування учнів, інтерпретацію даних, узагальнення результатів практичного застосування освітніх онлайн платформ.

Для перевірки достовірності гіпотези щодо ефективності застосування застосування освітніх онлайн платформ у процесі навчання англійської мови учнів 10-го класу сприятиме підвищенню рівня сформованості англомовної комунікативної компетентності, нами проведено дослідно-експериментальну роботу.

Таблиця 3.1

Критерії та рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи

Критерії та рівні	Когнітивно-мовна складова	Емоційно-мотиваційна складова	Комунікативно-діяльнісна складова
1	2	3	4
Елементарний користувач (низький)	- має обмежений запас іншомовної лексики; - низький рівень знань основних одиниць мови, понять лінгвістики	- демонструє нейтральне ставлення або рідко виявляється інтерес до іншомовної комунікативної діяльності	- елементарне вміння вибрати правильну мовну форму, спосіб вираження залежно від умов комунікативної ситуації. Частка успішно розв'язуваних контрольних завдань 51–70 %
Незалежний користувач (середній)	- має добрий запас іншомовної лексики; - середній рівень знань основних одиниць мови, понять лінгвістики	- демонструє зацікавленість в іншомовній комунікативній діяльності	- використовує стиль мови відповідно до ситуації спілкування; - здатний відіграти комунікативну задану роль іноземною мовою. Частка успішно розв'язуваних контрольних завдань 71–85 %
Досвідчений користувач (високий)	- має багатий словниковий запас; - високий рівень знань основних одиниць мови, понять лінгвістики	- демонструє стійкий інтерес до іншомовної комунікативної діяльності	- створює тексти різного стилю мови іноземною мовою відповідно до ситуації спілкування; - здатний відіграти комунікативну роль іноземною мовою, самостійно ставити комунікативне завдання та креативно вирішувати його. Частка успішно розв'язуваних контрольних завдань 86–100 %

В експерименті взяли участь 27 учнів 10 класу Шумського ліцею І-ІІІ ступенів Шумської міської ради. На першому етапі дослідно-експериментальної роботи для визначення вихідного рівня сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів було проведено діагностичну роботу із застосуванням тестів, розроблених нами відповідно до змісту освітньої програми з англійської мови. У тестові завдання (10 тестових питань відкритого та закритого типів).

Тема: Формування англомовної комунікативної компетентності учнів.

Тест для визначення рівня сформованості англомовної комунікативної компетентності

I. Закриті тестові завдання (1-5)

(одна правильна відповідь із чотирьох варіантів)

1. Choose the correct response to the question:

How often do you use the Internet for studying?

- a) I using it every day.
- b) I use it every day.
- c) I used it every day.
- d) I am use it every day.

Перевіряє: граматичну правильність (Present Simple).

2. Choose the correct option to complete the sentence:

If I had more free time, I _____ learn another foreign language.

- a) will
- b) would
- c) am
- d) was

Перевіряє: вміння будувати умовні речення (Conditionals).

3. Which of the following expressions is appropriate in a formal conversation?

- a) Hi there! What's up?
- b) Yo, dude!
- c) Good morning. How are you today?
- d) Hey, wanna hang out?

Перевіряє: соціолінгвістичну компетентність (доречність мовлення).

4. Read the short dialogue and choose the best answer:

- *I didn't understand what you meant. Could you repeat, please?*

- *Sure, I meant that...*

- a) No problem, forget it.
- b) Let's talk later.

c) Of course, I'll explain again.

d) Never mind.

Перевіряє: стратегічну компетентність – здатність підтримувати комунікацію.

5. Choose the correct continuation of the sentence:

Digital literacy helps students...

a) to communicate effectively online.

b) to eating healthy food.

c) to speaks in public.

d) to running fast.

Перевіряє: лексичну й граматичну компетентність у контексті сучасних тем.

II. Відкриті тестові завдання (6–10)

(передбачають коротку письмову або усну відповідь учня)

6. Explain in 2-3 sentences what “digital privacy” means to you.

Перевіряє: уміння висловлювати власну думку, використовувати тематичну лексику.

7. Imagine you are participating in a school online exchange project. Write 3-4 sentences to introduce yourself to your international partner.

Перевіряє: комунікативно-мовленнєві навички (self-presentation, coherence).

8. Describe one positive and one negative effect of technology on communication.

Перевіряє: когнітивно-аналітичні вміння, аргументування, тематичну лексику.

9. Write one question you would ask a foreign student about their school life.

Перевіряє: вміння формулювати запитання відповідно до комунікативної мети.

10. What would you do if your friend spent too much time online? (2-3 sentences)

Перевіряє: стратегічну компетентність (уміння висловлювати пропозиції, поради).

Пояснення до тесту

Завдання 1-5 – перевіряють мовну, соціолінгвістичну та стратегічну компетентності (за принципом CEFR). Завдання 6-10 – оцінюють рівень сформованості продуктивних навичок (говоріння, письма), здатність логічно та змістовно висловлювати думку.

Кожне завдання може оцінюватися за трьома критеріями:

1. Правильність (accuracy).
2. Комунікативна доцільність (appropriateness).
3. Змістовність висловлювання (content relevance).

Проаналізувавши виконання учнями тестових завдань, ми склали діаграму з результатами констатуючого етапу експерименту. Нами зроблено висновок, що сформованість англomовної комунікативної компетентності учнів перебуває на середньому рівні. Для цього ми вивели середній бал за виконаними завданнями. Так, при аналізі робіт виявлено, що з 27 учнів високий рівень (86-100%) сформованості англomовної комунікативної компетентності учнів показали 7 учнів, середній рівень (75-85%) – 12 учнів, низький рівень виявлено у 8 учнів (50-74%) (діагр.1). Таблиці оцінювання результатів тесту та підрахунку результатів знаходяться в додатках (Додатки Б, В).

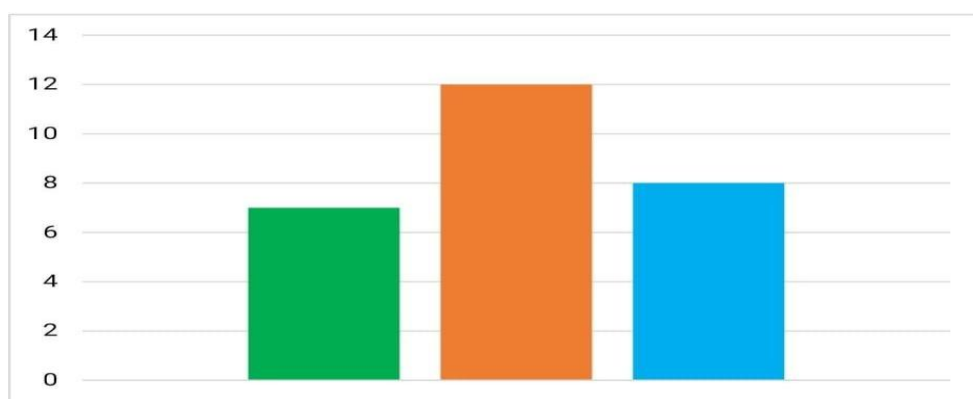

Рис. 2. Рівень сформованості англomовної комунікативної компетентності учнів на початковому етапі

При формуючому етапі експерименту на заняттях з іноземної мови нами апробовано комплекс запропонованих у Розділі 2 цієї роботи завдань із

використанням освітніх онлайн платформ. На цьому етапі дослідно-експериментальної роботи було проведено 12 занять із включенням завдань, розроблених на освітніх онлайнплатформах *Canvas* та *Moodle*. Дані методи використовувалися при подачі, закріпленні нового матеріалу та виконанні домашнього завдання.

3.2. Інтерпретація результатів та аналіз ефективності застосування освітніх онлайн платформ

Контрольний етап експерименту. На основі діагностики, аналізу, порівняння та узагальнення отриманих результатів виявлено вплив застосування освітніх онлайн платформ на формування англомовної комунікативної компетентності учнів старших класів у процесі навчання.

На заключному (контрольному) етапі педагогічного експерименту, після застосування розроблених нами завдань із використанням освітніх онлайн платформ, було проведено повторну діагностичну роботу, аналогічну за рівнем складності, що було представлено вище на констатуючому етапі.

Тест для контрольного етапу експерименту

Мета: виявити рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності учнів 10 класу.

Час виконання: 25-30 хвилин

I. Закриті тестові завдання (1–5)

(оберіть правильну відповідь; 1 правильний варіант = 2 бали)

1. Choose the correct sentence:

- a) He don't like watching films.
- b) He doesn't likes watching films.
- c) He doesn't like watching films.
- d) He don't likes watching films.

Перевіряє граматичну компетентність (Present Simple, 3rd person).

2. Choose the correct response:

- Would you like to join our online English club?

- a) Yes, I would love to.
- b) Yes, I am like.
- c) Yes, I will can.
- d) Yes, I am.

Перевіряє комунікативну доцільність і ввічливість у спілкуванні.

3. Choose the correct word:

People should always protect their personal _____ when using social media.

- a) information
- b) invention
- c) imagination
- d) invitation

Перевіряє лексичну компетентність за темою «Digital Life».

4. Choose the correct sentence for a formal email:

- a) Hi! How are you?
- b) Dear Sir or Madam, I am writing to ask about the course.
- c) Hey, can you tell me about this course?
- d) What's up?

Перевіряє соціолінгвістичну компетентність (офіційний стиль).

5. Choose the correct continuation:

If I have enough time this weekend, I _____ watch an English movie.

- a) will
- b) would
- c) am
- d) was

Перевіряє розуміння умовних речень (Conditionals Type 1).

II. Відкриті тестові завдання (6-10)

(доповніть речення або дайте коротку відповідь; оцінюються за 3-бальною шкалою)

6. Complete the sentence:

In my free time, I usually use English when I...

Перевіряє здатність до самостійного висловлення, граматику, словниковий запас.

7. Write two sentences about how the Internet helps you learn English.

Перевіряє комунікативно-діяльнісні навички, аргументацію, лексичну точність.

8. Imagine you meet a new classmate from another country. Write two questions you could ask him or her.

Перевіряє вміння ініціювати діалог, формулювати запитання.

9. What would you say if you don't understand your partner during a conversation in English?

Перевіряє стратегічну компетентність (уміння підтримати спілкування).

10. Write 2–3 sentences to describe your favourite online activity in English.

Перевіряє змістовність висловлювання, граматичну правильність і зв'язність.

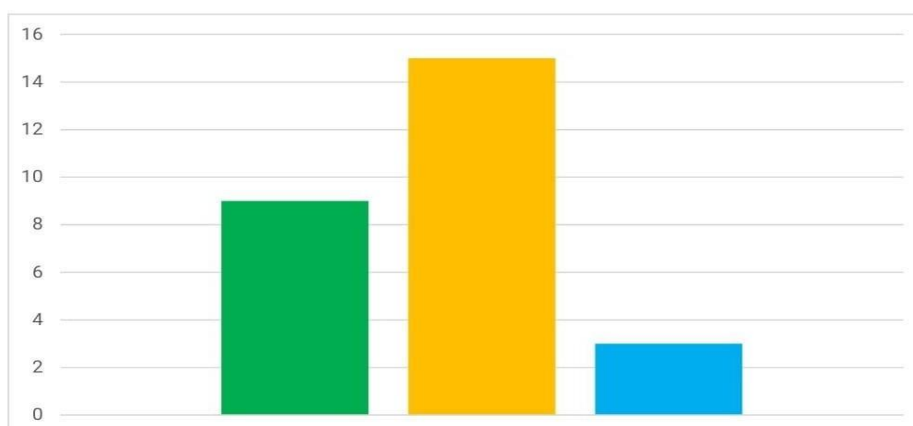

Рис 3. Рівень сформованості англomовної комунікативної компетентності учнів на контрольному етапі

Оцінювання результатів тесту здійснювалося за тими самими критеріями, що й на початковому етапі. З 27 учнів високий рівень (86-100%) сформованості англomовної комунікативної компетентності показали 9 учнів,

середній рівень (75-85%) – 15 учнів, низький рівень виявлено у 3 учнів (50-74%) (Рис. 2).

Отже, як видно з результатів дослідження, зросла кількість учнів високого рівня сформованості англомовної комунікативної компетентності. З цього випливає, що цілеспрямоване та систематичне використання освітніх онлайн платформ сприяє підвищенню ефективності формування англомовної комунікативної компетентності. Гіпотеза, висунута на початку дослідницької роботи, підтверджена під час експерименту. За підсумками аналізу ми спостерігаємо позитивну динаміку у формуванні англомовної комунікативної компетентності в учнів 10 класу Шумського ліцею. У цілому результати експериментального навчання підтвердили ефективність використання освітніх онлайн платформ у процесі формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи. Аналіз отриманих даних показав позитивну динаміку за всіма основними критеріями сформованості компетентності – когнітивно-мовним, емоційно-мотиваційним та комунікативно-діяльним.

За когнітивно-мовним критерієм учні демонструють істотне розширення словникового запасу, покращення граматичної правильності висловлювань, уміння використовувати автентичні мовні одиниці у відповідних контекстах. Використання онлайн платформ (*Canvas, Moodle*) сприяло засвоєнню мовних структур через інтерактивні завдання, що поєднують навчальну й інтерактивну діяльність.

За емоційно-мотиваційним критерієм спостерігається підвищення інтересу учнів до вивчення англійської мови, формування внутрішньої мотивації та позитивного ставлення до іншомовного спілкування. Освітні онлайн платформи забезпечили емоційно привабливе середовище, у якому учні відчують успіх, бачать результати своєї роботи та прагнуть до самовдосконалення.

За комунікативно-діяльним критерієм учні продемонстрували суттєве зростання рівня володіння іншомовним мовленням: вони вільніше

висловлюють думки, підтримують діалог, адекватно реагують у різних комунікативних ситуаціях, проявляють толерантність і повагу до думок співрозмовників. Використання онлайн ресурсів сприяло створенню автентичних комунікативних ситуацій, близьких до реального життя, що стимулювало розвиток інтерактивних умінь.

Отримані результати свідчать, що впровадження освітніх онлайн платформ забезпечує комплексний розвиток іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи: поєднує мовну, соціокультурну, емоційну й діяльнісну складові. Це створює умови для формування компетентного користувача англійської мови, здатного ефективно спілкуватися, аналізувати інформацію, співпрацювати у міжнародному цифровому середовищі. Отже, гіпотезу, висунуту на початковому етапі нашого експериментального навчання, було доведено.

3.3. Методичні рекомендації щодо формування англомовної комунікативної компетентності із використанням освітніх онлайн платформ

Проведене дослідження дає підстави сформулювати методичні рекомендації щодо формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи із використанням освітніх онлайн платформ. Розроблена методика базується на засадах комунікативного та діяльнісного підходів, враховує сучасні тенденції у вітчизняній та зарубіжній лінгводидактиці, а також відповідає вимогам Державного стандарту базової середньої освіти й Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти (CEFR).

Для ефективної організації навчального процесу у старшій школі необхідно створити цифрове освітнє середовище, що сприятиме активній мовленнєвій діяльності, розвитку самостійності й співпраці. Використання освітніх онлайн платформ (*Coursera, EdEra, Prometheus, Moodle* тощо) забезпечує створення реальних і змодельованих комунікативних ситуацій, у

яких учні можуть практикувати іноземну мову як засіб живого спілкування. Важливо підтримувати позитивний емоційний клімат у класі, стимулювати взаємодію між учнями, враховувати їхні вікові, індивідуальні та психологічні особливості, а також формувати усвідомлене ставлення до вивчення англійської мови як інструмента міжкультурного діалогу та академічної мобільності.

Добір вправ і матеріалів на освітніх онлайн платформах має здійснюватися за такими критеріями:

- комунікативна спрямованість (завдання орієнтовані на реальні життєві або навчальні ситуації);
- лінгвосоціокультурна актуальність (зміст завдань відображає сучасні події, культурні реалії, цінності англomовного світу);
- посиленість і доступність (лексико-граматичний матеріал відповідає рівню підготовки учнів, не перевантажує їх обсягом нової інформації);
- міжпредметна інтеграція (теми та завдання пов'язані з іншими навчальними дисциплінами, сприяють розширенню світогляду старшокласників).

Формування англomовної комунікативної компетентності за допомогою освітніх онлайн платформ передбачає орієнтацію на реальні потреби сучасних підлітків, розвиток їхніх умінь вести міжкультурний діалог, використовувати мову у різних соціальних і навчальних контекстах, висловлювати власну позицію, дискутувати, співпрацювати в команді та розв'язувати комунікативні проблеми. Онлайн середовище дає змогу забезпечити інтерактивність, персоналізацію навчання та гнучкий зворотний зв'язок, що підвищує мотивацію та залучення учнів у процес.

Невід'ємним складником ефективного формування англomовної комунікативної компетентності є систематичний зворотний зв'язок між учителем і учнями. Педагог має надавати регулярні коментарі щодо досягнень, заохочувати до саморефлексії, аналізу власних успіхів і

труднощів, створювати умови для партнерської взаємодії під час парної та групової роботи.

Використання функцій онлайн платформ (миттєве оцінювання, обговорення, коментарі, рейтинги) дозволяє оперативно відстежувати прогрес і формувати в учнів уміння самооцінювання та самокорекції.

Для формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи із використанням освітніх онлайн платформ доцільно застосовувати рольові ігри, дискусії та інтерактивні завдання, оскільки вони створюють широкий контекст для осмислення значення ключових лексичних одиниць, граматичних структур і культурних реалій. Такі види діяльності сприяють розвитку критичного та креативного мислення, емоційного інтелекту й соціальних навичок, а також формують здатність до рефлексії та командної взаємодії.

Онлайн-платформи дозволяють організовувати рольові ігри та дискусії у цифровому форматі, створюючи для старшокласників умови автентичного спілкування, максимально наближеного до реального середовища. Наприклад, учні можуть брати участь у віртуальних дебатах, симуляціях інтерв'ю, обговореннях актуальних соціокультурних тем або групових проєктах, що стимулюють використання англійської мови як інструмента спілкування, а не лише навчального предмета.

Важливою умовою успішного використання освітніх онлайн платформ є чіткість інструкцій і прозорість очікуваних результатів. Зрозумілі вказівки, короткі алгоритми виконання завдань і зразки мовлення, розміщені у цифровому середовищі (наприклад, у *Canva*, *Google Classroom*, *Quizlet*), допомагають забезпечити точність розуміння завдання, самостійність виконання та підвищують ефективність навчання.

Запропонована в нашому дослідженні методика сприяє ефективному формуванню англомовної комунікативної компетентності старшокласників шляхом поєднання освітніх онлайн платформ і комунікативного підходу. Вона формує в учнів уміння оперувати мовними зразками та

використовувати їх у реальних або змодельованих ситуаціях спілкування, сприяє розвитку навичок слухання, говоріння, читання та письма в автентичних контекстах.

Систематичне використання освітніх онлайн платформ у поєднанні з комунікативно орієнтованими методами забезпечує активну мовленнєву діяльність учнів на уроках англійської мови, стимулює практичне застосування здобутих знань та залучає їх до міжкультурного діалогу – важливої складової сучасної іншомовної освіти.

Висновки до розділу 3

Отже, у процесі практичного впровадження розробленої методики формування англomовної комунікативної компетентності учнів старшої школи із використанням освітніх онлайн платформ було підтверджено її ефективність і доцільність застосування в освітньому процесі. Вибір комплексу методів дослідження – спостереження, тестування, експериментального навчання та бесід – дав змогу комплексно охопити всі аспекти процесу формування комунікативної компетентності: мовного, мовленнєвого, соціокультурного та стратегічного.

Результати констатувального етапу експерименту засвідчили, що більшість учнів перебували на середньому рівні сформованості основних компонентів англomовної комунікативної компетентності, що вимагало цілеспрямованого педагогічного впливу. У ході формувального етапу впровадження освітніх онлайн платформ (*Moodle, Canva*) забезпечило підвищення навчальної мотивації, розвиток пізнавальної активності, комунікативної взаємодії та навичок самостійної роботи.

Застосування освітніх онлайн платформ сприяло формуванню у здобувачів освіти умінь ефективно спілкуватися англійською мовою, толерантно висловлювати власну позицію, аргументовано реагувати на думку співрозмовника. Учні продемонстрували зростання рівня володіння

лексичними, граматичними й соціокультурними знаннями, здатність до самостійного вибору мовних засобів відповідно до комунікативної ситуації.

Порівняльний аналіз результатів початкового (констатувального) та підсумкового (контрольного) етапів експерименту показав позитивну динаміку формування англомовної комунікативної компетентності: кількість учнів із високим рівнем зросла до 9 осіб (33%), середній рівень виявлено у 15 учнів (56%), а низький рівень залишився лише у 3 учнів (11%). Це свідчить про результативність і практичну ефективність розробленої системи роботи, що базується на освітніх онлайн платформах та комунікативно орієнтованих технологіях навчання.

ВИСНОВКИ

У процесі роботи було сформульовано наступні висновки.

Отже, комунікативна компетентність – це сукупність знань, умінь і навичок, які забезпечують успішну мовленнєву взаємодію між людьми. Вона охоплює не лише знання мови, а й уміння використовувати її у реальному спілкуванні, розуміти наміри співрозмовника, вибрати адекватний стиль мовлення та будувати логічні, граматично правильні й культурно прийнятні висловлювання. Формування комунікативної компетентності потребує переорієнтації вчителя на особистісно-діяльнісну модель взаємодії з учнями. Це передбачає активне залучення учнів до пошукової навчально-пізнавальної діяльності, що ґрунтується на внутрішній мотивації, організацію спільної діяльності та партнерських відносин між учителем і учнями, а також створення умов для діалогового спілкування не лише між учителем і учнями, а й між самими учнями в процесі опанування нових знань.

Одним із ключових напрямів професійної діяльності вчителя є впровадження в освітній процес компетентісно-діялісного підходу до навчання мови. Цей підхід спрямований на формування мовної особистості, здатної комунікативно доцільно та ефективно використовувати засоби мови для успішної різнобічної діяльності в сучасному суспільстві.

Освітні онлайн-платформи стали невід'ємною частиною сучасної системи освіти, трансформуючи традиційні підходи до навчання. У цифрову еру вони забезпечують доступ до знань для мільйонів користувачів по всьому світу, усуваючи географічні та соціальні бар'єри. Такі платформи, як *Coursera*, *EdEra*, *Khan Academy*, *Prometheus* та *Moodle*, пропонують інноваційні інструменти для організації навчального процесу, сприяючи демократизації освіти. Їх класифікація дозволяє обґрунтовано обирати найефективніші ресурси відповідно до освітньої мети, рівня знань і технічних умов. Подальше дослідження ефективності окремих типів платформ сприятиме оптимізації цифрового навчального середовища.

У процесі роботи нами було розроблено приклад комплексу вправ для формування англомовної комунікативної компетентності учнів 10 класу, адаптованого для використання на платформі *Canvas*. Нами також було здійснено розробку комплексу вправ для формування англомовної комунікативної компетентності учнів 10 класу, адаптованого для платформи *Moodle*. Комплекс структуровано за компонентами комунікативної компетентності (лінгвістичної, дискурсивної, соціолінгвістичної, стратегічної та соціокультурної) і повністю інтегрований у функціонал Moodle.

У процесі практичного впровадження розробленої методики формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи із використанням освітніх онлайн платформ було підтверджено її ефективність і доцільність застосування в освітньому процесі. Вибір комплексу методів дослідження – спостереження, тестування, експериментального навчання та бесід – дав змогу комплексно охопити всі аспекти процесу формування комунікативної компетентності: мовного, мовленнєвого, соціокультурного та стратегічного.

Результати констатувального етапу експерименту засвідчили, що більшість учнів перебували на середньому рівні сформованості основних компонентів англомовної комунікативної компетентності, що вимагало цілеспрямованого педагогічного впливу. У ході формувального етапу впровадження освітніх онлайн платформ (*Moodle, Canva*) забезпечило підвищення навчальної мотивації, розвиток пізнавальної активності, комунікативної взаємодії та навичок самостійної роботи.

Застосування освітніх онлайн платформ сприяло формуванню у здобувачів освіти умінь ефективно спілкуватися англійською мовою, толерантно висловлювати власну позицію, аргументовано реагувати на думку співрозмовника. Учні продемонстрували зростання рівня володіння лексичними, граматичними й соціокультурними знаннями, здатність до самостійного вибору мовних засобів відповідно до комунікативної ситуації.

Порівняльний аналіз результатів початкового (констатувального) та підсумкового (контрольного) етапів експерименту показав позитивну динаміку формування англомовної комунікативної компетентності: кількість учнів із високим рівнем зросла до 9 осіб (33%), середній рівень виявлено у 15 учнів (56%), а низький рівень залишився лише у 3 учнів (11%). Це свідчить про результативність і практичну ефективність розробленої системи роботи, що базується на освітніх онлайн платформах та комунікативно орієнтованих технологіях навчання.

Проведене дослідження дає підстави сформулювати методичні рекомендації щодо формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи із використанням освітніх онлайн платформ. Для ефективної організації навчального процесу у старшій школі необхідно створити цифрове освітнє середовище, що сприятиме активній мовленнєвій діяльності, розвитку самостійності й співпраці. Використання освітніх онлайн платформ (Coursera, EdEra, Prometheus, Moodle тощо) забезпечує створення реальних і змодельованих комунікативних ситуацій, у яких учні можуть практикувати іноземну мову як засіб живого спілкування. Важливо підтримувати позитивний емоційний клімат у класі, стимулювати взаємодію між учнями, враховувати їхні вікові, індивідуальні та психологічні особливості, а також формувати усвідомлене ставлення до вивчення англійської мови як інструмента міжкультурного діалогу та академічної мобільності.

Отримані результати свідчать, що впровадження освітніх онлайн платформ забезпечує комплексний розвиток іншомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи: поєднує мовну, соціокультурну, емоційну й діяльнісну складові. Це створює умови для формування компетентного користувача англійської мови, здатного ефективно спілкуватися, аналізувати інформацію, співпрацювати у міжнародному цифровому середовищі. Отже, практична перевірка методики довела, що системне застосування освітніх онлайн платформ на уроках англійської мови

сприяє не лише розвитку мовних і мовленнєвих умінь, але й забезпечує комплексне формування англомовної комунікативної компетентності – як здатності учнів ефективно спілкуватися, брати участь у міжкультурному діалозі, критично мислити та самостійно самовиражатися засобами іноземної мови. Отже, гіпотезу, висунуту на початковому етапі нашого експериментального навчання, було доведено

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейко Л. В. Наскрізнi змістовні лінії у викладанні іноземної мови. Емпіричні дослідження для реформування освіти в Україні: збірник матеріалів І Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти, 11 лютого 2017 р. Київ–Дрогобич: ТзОВ «Трек-ЛТД», 2017. С. 9-11.
2. Безкоровайна Ю. Мультимедійні засоби як засіб формування соціокультурної компетентності учнів. Студентський науковий альманах факультету іноземних мов. 2019. Вип. 1(6). С. 230-234.
3. Бех І. Старший школяр у вікових закономірностях. *Початкова школа*. 2015. № 1. С. 10-13.
4. Бігич О. Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови: навч. посібник. Київ: Ленвіт, 2006. 360 с.
5. Бочковська О. Вивчення іноземної мови на уроках англійської / упоряд. Л. Мудрик. Київ: Шк. світ, 2010. 128 с.
6. Ветохов А. М. Психологічні передумови успішного навчання іноземних мов учнів шкіл. Вісник КДЛУ. Серія «Педагогіка та психологія». Київ : Вид. центр КДЛУ, 2000. Вип. 2. 336 с.
7. Вишневецький О. І. Методика навчання іноземних мов : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2011. 465 с.
8. Впровадження інформаційних технологій в процес навчання іноземної мови. URL: <http://f.fl.kpi.ua/uk/node/1210intercon> (дата звернення 25.10.2024).
9. Гордєєва А. Й., Кулик С. Й. Формування англомовної соціокультурної компетентності учнів старшої школи з використанням комп'ютерних технологій. *Іноземні мови*. 2013. Вип. 2(74). С. 13-19.
10. Данилевська-Бабій Г. Я. Врахування індивідуальних особливостей учнів у процесі навчання іноземної мови. *Іноземні мови*. 2011. №1. С.15-16.

- 11.Денисенко М. Побачив – запам’ятав – навчився: як правильно використовувати наочність при навчанні читання англійською мовою учнів початкової школи. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2007. № 3. С. 112-116.
- 12.Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджений Постановою КМУ від 30 вересня 2020 року № 898. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/?utm_source
- 13.Єрмоменко В. Психологічні особливості учнів старших класів. URL: <https://vseosvita.ua/library/psihologicni-osoblivosti-ucniv-starsih-klasiv-7947.html> (дата звернення 18.02.2025).
- 14.Заброцький М. М. Основи вікової психології. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. 110 с.
- 15.Захарченко А. О. Особливості організації навчання англійської мови на старшому етапі. *Англійська мова*. 2008. № 1 (38). С. 28-31.
- 16.Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов. URL: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/47521/ (дата звернення 17.01.2025).
- 17.Клименко М. В. Упровадження інтегрованого навчання. *Англійська мова та література*. 2018. № 27. С. 2-3.
- 18.Коваленко О. Я. Методичні рекомендації щодо вивчення іноземних мов в 2022/2023 навчальному році. Іноземні мови в сучасній школі. Київ: «Педагогічна преса», 2022. № 2. С. 7-15.
- 19.Койдан Н. М. Методична розробка інтегрованого уроку «Англійська мова – Інформатика. Іноземні мови. 2013. Вип. 2 (74). С. 67-72.
- 20.Коломінова О. О. Формування англомовної лексичної компетенції старших школярів. Іноземні мови. 2005. № 2. С. 48-51.
- 21.Коломінова О. О. Сучасні технології навчання англійської мови у старшій школі : методичний матеріал. *Іноземні мови*. 2010. № 2. С. 40-47.

- 22.Кравчук Л. Побачити кожний успіх : особливості навчання лексики. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2009. № 2. С. 43-48.
- 23.Круківська І. А., Круківський М. М. Використання міжпредметних зв'язків на уроках англійської мови. *Іноземні мови*. 2012. № 3. С. 12-19.
- 24.Кузнецова Т. Використання мультимедійних презентацій та відеоматеріалів на уроках іноземної мови в школі. *Таврійський вісник освіти*. 2013. No 1. С. 176-181.
- 25.Левкович Д. Інтернет як платформа навчання іноземної мови. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/77996/1/Levkovich_Bachelous_paper.pdf;jsessionid=5A28DF23EDE80E14AD7668DADD12B24D (дата звернення 1.05.2025).
- 26.Модель навчання «наскрізна змістовна лінія»: змінюємо освітній процес. На урок : веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/post/-zminyuemo-osvitniy-proces>
- 27.Навчальна програма з іноземних мов (рівень стандарту, профільний рівень) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки № 1407 від 23 жовтня 2017 року URL: https://osvita.ua/doc/files/news/589/58921/inozemni-movi-10-11-19_09_2017.pdf
- 28.«Національна доктрина розвитку освіти» (Затверджена Президентом України 17 квітня 2002 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/347/2002>
- 29.Ніколаєва С. Ю. та інші. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт, 1999. 236 с.
- 30.Ніколаєва С. Ю. Практикум з методики викладання іноземних мов середніх навчальних закладах : посібник. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Київ: Ленвіт, 2004. 360 с.
- 31.Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і

- лінгвістичних університетів. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
- 32.Пантелєєва В. Формування іншомовної дискурсивної компетентності старшокласників в умовах дистанційного навчання. 2021. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/5633/1/Кваліфікаційна%20робота%20Пантелєєва.pdf> (дата звернення 25.01.2025).
 - 33.Перспективи навчання іноземних мов в Україні та за кордоном : монографія / за ред. І. В. Самойлюкевич. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 378 с.
 - 34.Петрова О. Застосування Інтернет-ресурсів у навчанні іноземних мов як реалізація основних дидактичних принципів. 2021. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/2813/1/ЗАСТОС~1.PDF> (дата звернення 25.01.2025).
 - 35.Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. Київ: Вид-во Ф.С.К., 2004. 192 с.
 - 36.Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Англійська мова 2-11 класи (Лист Міністерства освіти і науки України № 1/11-3580 від 22.08.2018 р.) // [за ред. П. Бека]. Київ: Ленвіт. 2018. 21 с.
 - 37.Редько В. Оновлення змісту навчання іноземних мов у сучасній шкільній освіті – прерогатива Нової української школи. *Іноземні мови в школах України*. 2018. № 4. С. 10-15.
 - 38.Роман С. В. Вимоги до сучасного підручника іноземної мови для школи. *Іноземні мови*. 2005. № 4. С. 40-43.
 - 39.Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі : навч. посіб. К. : Ленвіт, 2005. 342 с.
 - 40.Савченко О. Я. Вивчення особистості підлітка як передумова успішної організації його навчальної діяльності. *Рідна школа*. 2012. № 3. С.1-6.
 - 41.Саковська І. Формування іншомовної комунікативної компетентності школярів старшої школи. Суми: Вектор, 2018. 208 с.

- 42.Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь. *Іноземні мови*. КДЛУ: Ленвіт, 2009. № 3. С. 3-7.
- 43.Тарнопольський О. Б. Гейміфікація в навчанні іноземних мов у вищій школі. *Іноземні мови*. 2018. №3. С. 15-22.
- 44.Тарнопольський О. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.
- 45.Тарнопольський О. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою: посіб. Вінниця: Нова Книга, 2008. 288 с.
46. Токменко О. Інформаційні технології у викладанні іноземних мов: сьогодні і скрізь віки. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2011. No 2. С. 98.
- 47.Томіліга Ю. Моделювання завдань англійською мовою із застосуванням інтернет технологій. 2018. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84323675.pdf> (дата звернення 25.01.2025).
- 48.Формування соціокультурної компетентності школярів. URL: <http://anglijska-mova/formuvannya-inshomovno/>
- 49.Формування професійної компетентності майбутніх педагогів: збірник науково-методичних праць / [за заг. ред. В. Є. Литньова, Н. Є. Колесник, Т. В. Наумчук]. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 425 с.
- 50.Фурман А. В. Проблемні ситуації в навчанні: книга для вчителя. Київ, 2001. 191 с.
- 51.Фурман А. В. Роль і функції проблемної ситуації в навчанні. *Психологія : респ. наук. метод. зб.* 2012. Вип. 27. С. 40-52.
- 52.Харченко Ю. Використання ІКТ на уроках іноземної мови. URL: http://englishgerman75zp.blogspot.com/p/blog-page_9.html (дата звернення 20.03.2025).

- 53.Чепіга Л. В. Наскрізнi лiнii у викладаннi iноземних мов в українських ЗЗСО. Науковий вісник. 2017. № 5. т.3. С.75-78. URL: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/chopovska_integratsiya.pdf
- 54.Чиж С. Г. Інтерактивні шляхи реалізації комунікативного підходу до вивчення іноземної мови дітьми з особливими потребами. URL : http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_75/part_3/32.pdf. (дата звернення 25.05.2024).
- 55.Яківчук О. Навчання діалогічного мовлення на уроках англійської мови. Львів : Коло, 2020. 244 с.
- 56.Ясюк С. Поняття компетентностей у методиці навчання іноземних мов. URL: http://blogspot.ua/2014_02_01_archive.html (дата звернення 25.05.2024).
- 57.Яцула Н. Монологічне мовлення як основа лінгводидактики англійської мови. Кропивницький : КНУ, 2021. 108 с.
- 58.Berge Z. Computer-mediated communication and the online classroom in distance learning. Cresskill, NJ: Hampton Press, 2017. 360 p.
- 59.Biggs, J., & Moore, P. J. The process of learning. Sydney, Australia: Prentice Hall ofAustralia. 1993.
- 60.Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) / «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти». URL : <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/level-descriptions>
- 61.EdEra. Онлайн-освіта в Україні. URL : <https://www.ed-era.com/>.
- 62.Falmagne J. C., Knoppen M. Introduction to Knowledge Spaces: How to Build, Test and Search Them. *Psychological Review*. 2020. V. 97 (2). P. 201-224.
- 63.Harmer. Jeremy How to teach English. Pearson Education Limited. 2007. 180 p.

64. Harmer J. The practice of English language teaching. 3rd edition, 2001. 225 p.
65. Khan Academy. URL : www.khanacademy.org
66. Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>.
67. 20 популярних освітніх платформ. URL : <https://nus.org.ua/>.
68. The European Indicator of Language Competence. Report from the Educational Council to the European Council. Barcelona, March 2002. URL : <http://www.edu.language>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз платформ Coursera, EdEra, Khan Academy, Prometheus та Moodle для вивчення англійської мови

Критерій	Coursera	EdEra	Khan Academy	Prometheus	Moodle
Походження / Платформа	Міжнародна платформа, США	Українська освітня платформа	Некомерційна організація, США	Українська освітня платформа	LMS-система, застосовується у різних установах
Курси англійської мови	Так, різноманітні і рівні та теми, від провідних ВНЗ	Обмежена кількість курсів англійської	Вивчення англійської через інтерфейс та відео	Є кілька курсів англійської	Залежить від установи, яка впроваджує Moodle
Мова викладання	Англійська (іноді субтитри українською)	Українська, частково англійська	Англійська	Українська	Будь-яка мова (налаштовується адміністратором)
Якість контенту	Висока, сертифіковані викладачі	Висока, адаптовано для українських учнів	Висока, інтерактивні відео та вправи	Середня/висока, орієнтовано на масовий доступ	Залежить від наповнення навчальним закладом
Інтерактивність	Висока (тести, відео, форуми, завдання)	Середня (відео, тести)	Висока (тренажери, пояснення, вправи)	Середня (відео та тести)	Висока (якщо грамотно налаштовано курс)
Сертифікати	Так (безкоштовні або платні)	Так (безкоштовно)	Ні	Так (безкоштовно)	Можливі (залежить від курсу)
Безкоштовність	Частково безкоштовно, є платні елементи	Повністю безкоштовно	Повністю безкоштовно	Повністю безкоштовно	Переважно безкоштовно для студентів, учнів
Мобільний доступ	Так (додатки iOS/Android)	Так (через браузер)	Так (додатки + браузерна версія)	Так (через браузер)	Так (через браузер і мобільні додатки Moodle)
Цільова аудиторія	Студенти, дорослі,	Учні, студенти,	Учні шкіл, студенти	Учні, студенти,	Учні, студенти,

	професіона ли	вчителі		широке коло слухачів	викладачі
Гнучкість навчання	Висока – у власному темпі	Середня – модульна структура	Висока – вивчення у власному темпі	Середня – переважно лінійна структура курсів	Висока – налаштовуєтьс я викладачем
Критерій	Coursera	EdEra	Khan Academy	Prometheus	Moodle

Додаток Б

Таблиця 2

**Таблиця оцінювання результатів тесту визначення рівня сформованості
англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи**

№ завдання	Компонент компетентності	Критерії оцінювання	Рівень сформованості (бали)
1–5 (закриті питання)	Мовна, соціолінгвістична, стратегічна	Правильність відповіді (лексика, граматика, вибір мовного засобу). Розуміння комунікативної ситуації	2 бали – правильна відповідь 1 бал – частково правильна 0 балів – неправильна
	Лексико-семантична, комунікативна	Використання ключової лексики Змістовність визначення Граматична правильність	3 бали – повна, логічна відповідь 2 бали – зміст є, але з мовними неточностями 1 бал – коротко/неповно, з помилками
	Комунікативно-мовленнєва	Здатність представити себе. Послідовність і зв'язність висловлювання. Адекватність стилю.	3 бали – зв'язне, граматично правильне висловлення 2 бали – зрозуміло, але з помилками 1 бал – частково виконано
	Когнітивно-аналітична, лексична	Наявність аргументів. Використання тематичної лексики. Логічність структури.	3 бали – змістовна, обґрунтована відповідь 2 бали – одна ідея розкрита частково 1 бал – поверхнево або не по темі
	Соціолінгвістична, комунікативна	Коректність формулювання запитання. Відповідність ситуації спілкування.	2 бали – граматично правильне, комунікативно доцільне 1 бал – частково правильне або штучне 0 балів – неправильно сформульоване

	Стратегічна, мовленнєва	Здатність висловити пропозицію/пораду. Граматична правильність. Адекватність реакції.	3 бали – логічна, адекватна порада 2 бали – частково правильна 1 бал – неповна або нечітка відповідь
--	----------------------------	--	--

Додаток В

Таблиця 3

**Підрахунок результатів рівні сформованості англомовної
комунікативної компетентності учнів старшої школи**

Рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності	Загальна кількість балів (із 20)	Відсоток виконання	Характеристика
Високий (досвідчений користувач)	17–20	86–100 %	Учень демонструє впевнене володіння англійською мовою, здатність спілкуватися у різних ситуаціях, аргументувати думку, дотримуватися норм мовного етикету.
Середній (незалежний користувач)	13–16	71–85 %	Учень здатний підтримувати спілкування на знайомі теми, допускає незначні помилки, проявляє зацікавленість і розуміння комунікативного контексту.
Низький (елементарний користувач)	≤ 12	51–70 % і нижче	Учень володіє обмеженим словниковим запасом, спілкується лише у простих ситуаціях, потребує підтримки вчителя та додаткового тренування.